

Antti Mielonen

Kokonaiseläke 2011

Työeläke, kansaneläke ja verotus

Eläketurvakeskuksen katsauksia
2011:1

Eläketurvakeskus • Pensionsmyndigheten

KATSAUKSIA

Antti Mielonen

Kokonaiseläke 2011

Työeläke, kansaneläke ja verotus

Eläketurvakeskuksen katsauksia
2011:1

Eläketurvakeskus • Pensionsmyndigheten

KATSAUKSIA

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 010 7511 • Faksi (09) 148 1172

Pensionskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Tfn 010 7511 • Fax (09) 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus Finland

Tel. +358 10 7511 • Fax +358 9 148 1172

Multiprint Oy

Helsinki 2011

ISSN-L 1236-7737

ISSN 1236-7737 (painettu)

ISSN 1798-7474 (verkkójulkaisu)

ABSTRAKTI

Katsauksessa on koottu yhteen kokonaiseläkkeeseen vaikuttavien osien määräytyminen vuonna 2011. Esimerkkitaulukoiden avulla on esitetty, miten kokonaisnettoeläke muodostuu eri tulotasoilla. Katsauksessa on tarkasteltu työeläkkeen, takuueläkkeen sekä kansaneläkkeen ja sen lisien määräytymistä ja eläkkeiden verotusta kyseisenä vuonna. Eläkkeiden verotuksen yhteydessä on tarkasteltu verotusta myös yleisemmin ja vertailtu eläkkeensaajien vero- ja maksurasitetta eri tulotasoilla palkansaajien vastaavaan.

Vuonna 2011 kansaneläkeindeksin pisteluku on 1508 ja siinä on nousua edellisvuoteen 0,4 prosenttia. Näin yksin elävän henkilön kansaneläkkeen täysi määrä vuonna 2011 on 586,46 e/kk ja avo- tai avioliitossa asuvalle 520,19 e/kk. 1.3.2011 lähtien Kela alkaa maksaa pienten eläkkeiden saajille takuueläkettä, jolloin vähimmäiseläkkeen määräksi muodostuu 687,74 e/kk. Takuueläkkeen saajia on arviolta 120 000 eläkeläistä.

Maksussa olevia työeläkkeitä korotetaan työeläkeindeksin muutoksen mukaisesti. Edellisvuodesta työeläkkeet nousevat 1,35 prosenttia. Palkkakerroin, jolla muun muassa työansiot tarkistetaan eläkettä määrättäessä, nousee 1,78 prosenttia.

Vaikka valtionverotuksen eläketulovähennyksen maksimimäärä hieman alenee edellisvuodesta, valtionverotuksessa eläketulon verotus kuitenkin kevenee vähennyksen poistumaprocentin pienentyessä kahdella prosenttiyksiköllä. Näin vähennys ulottuu korkeammille tuloille kuin edellisvuonna. Valtionverotuksen progressiiviseen veroasteikkoon tehdään lisäksi vajaa kolmen prosentin korotus kaikkiin tuloluokkiin. Marginaaliprosentit sen sijaan pysyvät edellisvuoden tasossa.

Kunnallisverotuksessa eläketulovähennyksen sekä perusvähennyksen täydet määrät nousevat hieman edellisvuodesta. Perusvähennyksen täysi määrä nousee 2 200 eurosta 2 250 euroon ja eläketulovähennyksen maksimimäärä nousee 40 eurolla 8 170 euroon. Lisäksi eläketulovähennyksen poistumaprocenttia madalletaan 1 prosenttiyksiköllä 55 prosenttiyksikköön, jolloin eläketulovähennys ulottuu korkeammille tuloluokille myös kunnallisverotuksessa.

Vähennysten nostamisen ja valtionverotuksen veroasteikon muutosten vaikutusta palkansaajan ja eläkkeensaajan nettotuloihin kuitenkin heikentää keskimääräisen kunnallisveroasteen sekä työeläke- että joidenkin sosiaalivakuutusmaksujen nousu edellisvuodesta.

Vuonna 2011 alle 53-vuotiaan palkansaajan työeläkemaksu nousee 0,2 prosenttiyksikköä 4,7 prosenttiin. 53–68-vuotiaan työeläkemaksu nousee 0,3 prosenttiyksikköä ja on 6,0 prosenttia. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu nousee 0,2 prosenttiyksikköä ja on 0,6 prosenttia vuonna 2011. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu puolestaan alenee 0,28 prosenttiyksikköä edellisvuodesta ja on palkansaajalla 1,19 prosenttia ja eläkkeensaajalla 1,36 prosenttia. Päivärahamaksu on 0,82 prosenttia palkansaajilla ja yrittäjillä 0,92 prosenttia. Keskimääräinen kirkollisvero on 1,34 prosenttia, joka on lähes edellisvuoden tasolla.

Kokonaisuutena eläketulojen ja ansiotulojen verotus kevenee edellisvuodesta noin 0,2–0,5 prosenttiyksikköä. Marginaaliveroasteet pysyvät lähes edellisvuoden tasossa.

Eläkkeensaaja maksaa vuonna 2011 veroja 1 000 euron eläkkeestä 8,1 prosenttia, 2 000 euron eläkkeestä 22,7 prosenttia ja 3 000 euron eläkkeestä 29,4 prosenttia.

Pelkkää kansaneläkettä saavan kansaneläke nousee edellisvuodesta indeksikorotuksen sekä 1.3.2011 alkaen maksettavan takuueläkkeen johdosta yksin asuvalla 17,8 prosenttia. Parisuhteessa elävän korotus on jopa lähes 33 prosenttia. Nettoeläkkeet nousevat saman verran, koska takuueläkkeen jälkeenkin tulot jäävät alle verotettavan rajan. Korkeammissa tuloluokissa eläkkeensaajalle käteenjäävä osuus nousee keskimäärin noin 1,5–1,7 prosenttia edellisvuodesta.

ABSTRACT

The review brings together the components which affect the determination of the total pension in 2011. Example tables describe how the total net pension is built up at different income levels. The review surveys the determination of the earnings-related pension, the guarantee pension and the residence-based national pension and its supplements, as well as the taxation of pensions in the relevant year. In connection with the taxation of pensions, taxation has been surveyed also more generally, and comparisons have been made of the tax and contribution burden at different income levels of pension recipients in relation to those of wage earners.

The index number of the national pension index for 2011 was 1508, an increase of 0.4 per cent year-on-year. This means that, in 2011, the full amount of the national pension for a single person is EUR 586.46/month and for a married or cohabiting person EUR 520.19 per month. As of 1 March 2011, the Social Insurance Institution will pay a guarantee pension to those with a small pension, raising the minimum pension to EUR 687.74/month. The guarantee pension is paid to an estimated 120,000 retirees.

Earnings-related pensions in payment are increased according to changes in the earnings-related pension index. Compared to the previous year, the increase in earnings-related pensions is 1.35 per cent. The wage coefficient used to revalue, for instance, earnings when determining the pension is increased by 1.78 per cent.

Although the maximum amount of the pension income deduction decreases slightly in state taxation compared to last year, the pension income taxation in state taxation is eased when the percentage that decreases the pension income deduction is lowered by two percentage points. As a result, the deduction will reach higher income brackets than in the previous year. In addition, an increase of almost three per cent will be made to the progressive tax scale in the state taxation for all income brackets. However, the marginal tax percentages will stay at the previous year's level.

In municipal taxation, the maximum amounts of the pension income deduction and the basic deduction will increase slightly compared to the previous year. The maximum amount of the basic deduction will increase from EUR 2,200 to EUR 2,250, while the maximum amount of the pension income deduction will increase by EUR 40 to EUR 8,170. In addition, the percentage that decreases the pension income deduction will be lowered by 1 percentage point to 55 percentage points, which means that the pension income deduction will reach higher income brackets also in the municipal taxation.

Nevertheless, the impact of the increased deductions and the changes in the taxation scale of the state taxation on wage-earners' and pensioners' net income is weakened by the increase in the average taxation scale of the municipal taxation and in the earnings-related pension and certain social insurance contributions in comparison to the previous year.

In 2011, the pension contribution of employees under the age of 53 will increase by 0.2 percentage points to 4.7 per cent, and for those aged 53–68 by 0.3 percentage points to 6.0 per cent. The employee's unemployment insurance contribution will increase by 0.2 percentage

points to 0.6 per cent in 2011. The medical care insurance contribution will decrease by 0.28 percentage points compared to the previous year and is thus 1.19 per cent for wage-earners and 1.36 per cent for pension recipients. The daily allowance contribution is 0.82 per cent for wage-earners and 0.92 per cent for the self-employed. The average church tax rate is 1.34 per cent, i.e. almost at the previous year's level.

Depending on the income level, the overall taxation of pension income and earnings will be eased by approximately 0.2–0.5 percentage points. Marginal taxation scales will remain approximately at the previous year's level.

In 2011, a pension receiver will pay 8.1 per cent in taxes on a pension of EUR 1,000, and 22.7 per cent on a pension of EUR 2,000, and 29.4 per cent on a pension of EUR 3,000.

The national pension of a retiree receiving only a national pension will increase by 17.8 per cent due to the index increase and the guarantee pension paid as of 1 March 2011. The increase for married or cohabiting retirees is as high as approximately 33 per cent. The increase in net pensions is the same since, even after the introduction of the guarantee pension, the income will remain below the taxable limit. The net pension of a retiree in the higher income brackets will increase on average by approximately 1.5–1.7 per cent year-on-year.

SISÄLTÖ

1 Johdanto	9
2 Työeläke	11
2.1 Vanhuuseläke	11
2.2 Työkyvyttömyyseläke.....	12
2.3 Palkattomat jaksot	12
2.4 Indeksit	13
2.5 Elinaikakerroin	13
2.6 Perhe-eläke	14
2.7 Osa-aikaeläke.....	14
3 Kansaneläke ja takuueläke	15
3.1 Kansaneläkkeen määräytyminen	15
3.2 Perhe-eläke	17
3.2.1 Leskeneläke	17
3.2.2 Lapseneläke	17
3.3 Takuueläke	18
3.4 Asumisaikavaatimukset ja Kelan maksamien eläkkeiden suhteuttaminen asumisaikaan	19
3.5 Eläkettä vastaavat etuudet	19
3.6 Eläkkeensaajan asumistuki	19
3.7 Muut lisät	21
4 Verotus	22
4.1 Verotettava tulo.....	22
4.2 Ansiotuloverotus	22
4.2.1 Vähennykset ansiotuloverotuksessa	22
4.2.2 Valtionvero ja kunnallisvero	24
4.2.3 Eläkkeensaajien ja palkansaajien verotus.....	25
4.3 Pääomatuloverotus.....	28
4.3.1 Vähennykset pääomatuloverotuksessa.....	28
4.3.2 Vapaaehtoinen yksilöllinen eläkevakuutus sekä pitkäaikaissästäminen	29
5 Kokonaiseläke	30
Lähteet	36
Liitteet	37
Liite 1. Verovähennykset ansiotuloverotuksessa	37
Liite 2. Veroperusteita ja sosiaalivakuutusmaksuja.....	41

1 Johdanto

Lakisääteinen eläketurva muodostuu työeläkkeestä sekä asumiseen perustuvasta kansaneläkkeestä ja takuueläkkeestä. Työeläkkeen tarkoituksena on turvata työssäoloaikana saavutetun kulutustason kohtuullinen säilyminen eläkkeelle siirryttäessä. Kansaneläke sekä takuueläke puolestaan takaavat vähimmäiseläkkeen sellaiselle eläkkeensaajalle, jonka työeläke on lyhyen työuran tai matalan ansiotason vuoksi jäänyt vähäiseksi, tai jolla ei ole oikeutta työeläkkeeseen lainkaan. Kansaneläkkeeseen voidaan myös maksaa erilaisia lisiä. Lisäksi kokonaiseläkkeeseen voi kuulua liikenne- ja tapaturmavakuutus- sekä sotilasvamma- ja sotilastapaturmalakien mukaista eläkettä (SOLITA-eläkkeet).

Lakisääteiset eläkkeet, kuten myös SOLITA-eläkkeet, ovat veronalaista tuloa, jota verotetaan ansiotuloverotuksen periaatteiden mukaan.

Eläkkeensaajan kannalta oleellisinta on eläkkeen taso ja sen suhde edeltävään palkkatasoon. Työeläkelakeja säädettäessä 1960-luvulla eläkkeen tavoitetasoksi asetettiin noin 40 vuoden työuran jälkeen 40 prosenttia palkasta ja 1970-luvun eläkkeiden tasokorotuksen jälkeen 60 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Tällöin eläke myös rajattiin yhteensoitteuksella 60 prosenttiin työuran korkeimmasta palkasta. Vuoden 2005 uudistuksen jälkeen selkeää tavoitetta työeläkkeen tasolle on vaikea esittää, koska eläke lasketaan koko työuran palkkojen perusteella, karttumisprosentit vaihtelevat eri-ikäisillä, yhteensoitteus poistettiin ja elinaikakerroin vaikuttaa alkavaan eläkkeeseen.

Nettoeläkkeen suhde eläkkeelle siirtymistä edeltävään nettopalkkaan muodostuu progressiivisen verotuksen seurauksena korkeammaksi kuin bruttoperiaatteella laskettuna. Eläkkeet ovat siis keskimäärin kevyemmin verotettuja kuin palkat, koska ne ovat tasoltaan matalampia. Eläkkeiden ja palkkojen vero- ja maksurasite poikkeaa toisistaan myös erilaisten verovähennysten ja sosiaalivakuutusmaksujen takia. Eläketulosta tehtävä eläketulovähennys pitää pienet eläkkeet kokonaan verottomina.

Työeläkejärjestelmä on tullut voimaan asteittain, joten työeläkkeen osuus kokonaiseläkkeestä on jatkuvasti kasvanut ja kansaneläkkeen vastaavasti vähentynyt. Vuoteen 1995 asti kansaneläkkeessä oli kaikille vakiomääräinen pohjaosa ja muiden eläketulojen määrästä riippuva lisäosa. Vuodesta 1996 alkaen eläkkeelle siirtyville kansaneläkettä ei ole enää maksettu, jos työeläke ylittää määrätyn rajan. Vuoden 2011 maaliskuusta lähtien kansaneläkejärjestelmä täydentyy takuueläkkeellä, jota maksetaan pienten kansan- ja työeläkkeiden saajille. Takuueläke nostaa merkittävästi pienituloisten eläkeläisten tulotaso. Pelkkää kansaneläkettä saavan kokonaiseläke voi nousta jopa reilut 30 prosenttia edellisvuoden tasosta.

Vuoden 2009 lopussa pelkkää työeläkettä sai 51 prosenttia Suomessa asuvista omaeläkkeensaajista (vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläke sekä maatalouden erityiseläkkeet, osa-aikaeläke ei mukana). Eläkettä sekä kansaneläke- että työeläkejärjestelmästä sai 43 prosenttia ja pelkästään kansaneläkettä kuusi prosenttia. Kansaneläkettä maksettiin 635 000 henkilölle, joista 80 000 sai täyttä kansaneläkettä. Yhteensä Suomessa asuvia omaeläkkeensaajia oli vuoden lopussa 1 302 000.

Vuonna 2009 Suomessa asuvien vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke oli 1 347 euroa kuukaudessa. Tästä työeläkettä oli keskimäärin 1 169 euroa, kansaneläkettä 155 euroa ja SOLITA-eläkettä 23 euroa. Sekä kansaneläkettä että työeläkettä saavilla kokonaiseläke oli keskimäärin 928 euroa kuukaudessa, josta työeläkettä oli 628 euroa, kansaneläkettä 286 euroa ja SOLITA-eläkettä 14 euroa.

Omaeläkkeenä vain kelan eläkettä saavien kokonaiseläke oli 612 euroa kuukaudessa ja pelkkää työeläkettä saavien 1 778 euroa kuukaudessa. Rahamäärät sisältävät myös eläkkeensaajan saaman mahdollisen perhe-eläkkeen. Työeläkkeelle vuonna 2009 siirtyneiden keskimääräinen vanhuuseläke oli 1 627 euroa.

Tässä katsauksessa tarkastellaan kokonaiseläkkeisiin ja niiden nettotasoon vaikuttavien tekijöiden määräytymistä vuonna 2011.

Työeläkkeen määräytymisen perustiedot esitetään luvussa 2. Työeläkkeiden määräytymistä on käsitelty vuonna 2005 voimaan tulleen lainsäädännön mukaisesti, mutta ennen vuotta 2005 ansaittu eläke määräytyy silloin voimassa olleen lainsäädännön mukaan.

Kansaneläkkeen, sen lisien ja takuueläkkeen määräytymistä käsitellään luvussa 3 ja verotuksen periaatteita luvussa 4. Luvussa 5 on laskettu kokonaiseläkkeiden brutto- ja nettotasoja sekä eläkkeen suhdetta edeltävään palkkatasoon eri tulotasolla. Myös nettoeläkkeen muutos vuodesta 2005 vuoteen 2011 on esitetty.

2 Työeläke

Työeläkkeenä voidaan maksaa vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkettä sekä osa-aika-eläkettä. Työttömyyseläkkeet ovat poistuva etuus mutta ennen vuotta 1950 syntyneille niitä voidaan myöntää vielä vuoden 2011 loppuun saakka.

Lakisääteisen työeläkkeen määrään vaikuttavat vuosiansioiden määrä, iästä riippuva karttumisprosentti, jokaiselle syntymävuodelle laskettava elinaikakerroin sekä indeksitarkistukset. Karttunut työeläke lasketaan erikseen kultakin kalenterivuodelta vuodesta 2005 lähtien. Eri työeläkelakien alaisesta työskentelystä ja yrittäjätoimintajaksoista karttuneet eläkkeet lasketaan yhteen. Ennen vuotta 2005 ansaittu eläke lasketaan tuolloin voimassa olleiden lakien mukaan ja lisätään sen jälkeiseen eläkkeeseen. Lopuksi työeläke kerrotaan elinaikakertoimella.

Työeläkkeet yhteensovitetaan lakisääteisten tapaturma-, liikenne- ja sotilastapaturmavakuutuslain mukaisten etuuskien kanssa. Ne ovat työeläkkeisiin nähden ensisijaisia, joten työeläkettä maksetaan vain siltä osin kuin työeläke on näitä suurempi.

Osa-aika-eläkkeen alaikäraja nostettiin 1.1.2011 alkaen 60 vuoteen ja eläkkeen karttuminen ansion alenemasta poistettiin. Muutokset koskevat vuonna 1953 ja sen jälkeen syntyneiltä.

Vuoden 2011 alusta tehtiin myös muutos työeläkelakien yrittäjän määritelmään. YEL:n piiriin kuuluvana yrittäjänä pidetään osakeyhtiössä johtavassa asemassa työskentelevää osakasta, joka omistaa yksin yli 30 prosenttia tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 prosenttia osakeyhtiön osakkeista. Ennen 1.1.2011 voimassa olleen lain mukaan YEL:n piiriin kuului, kun omistusosuus yksin tai perheenjäsenten kanssa nousi yli 50 prosentin.

2.1 Vanhuuseläke

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia kunkin työssäolovuoden ansioista 18–52-vuotiaana. Tämän jälkeen karttumisprosentti on 53–62-vuotiaana 1,9 ja 63–67-vuotiaana 4,5. Vanhuuseläkkeen saa ilman varhennusvähennystä 63–68-vuotiaana, mutta se tarkistetaan elinaikakertoimella (ks. 2.5).

Sosiaalietuuksien perusteena olevista ansioista (palkattomilta ajoilta) eläkettä karttuu 1,5 prosenttia. Eläkkeen kanssa rinnakkaisesta työsuhteesta ja yrittäjätoiminnasta eläkettä karttuu vakuutetun iästä riippumatta 1,5 prosenttia.

Eläke lasketaan vuotuisista työansioista, jotka on tarkistettu palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Työansioista on tällöin vähennetty kutakin vuotta vastaava palkansaajan työeläkemaksu.

Varhennetulle vanhuuseläkkeelle voi siirtyä 62 vuoden iässä. Tällöin eläke on pysyvästi matalampi kuin normaali vanhuuseläke. Eläkkeen alkamishetkeen mennessä karttunutta eläkettä alennetaan 0,6 prosentilla kultakin kuukaudelta, jolla eläkettä varhennetaan 63 vuoden iästä. Vastaavasti eläkettä voidaan lykätä yli 68 vuoden iän. Lykättyä vanhuuseläkettä korotetaan 0,4 prosentilla jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkäytyy yli 68 vuoden iän.

2.2 Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläke koostuu työkyvyttömyyden alkamiseen mennessä karttuneesta eläkkeestä ja eläkeikään jäljellä olevasta tulevan ajan eläkkeestä. Tulevan ajan eläkkeen perusteena ovat pääsäännön mukaan viiden eläketapahtumavuotta edeltävän vuoden ansiot. Eläkkeen karttumisprosentti on tulevalta ajalta 1,5 (työkyvyttömyyden alkuvuodesta 63 vuoden ikään). Elinaikakerrointa sovelletaan ainoastaan työkyvyttömyyseläkkeen alkamisajankohtaan mennessä karttuneeseen eläkkeen osaan. Kertoimen vaikutus on tällöin lievempi kuin vasta vanhuuseläkkeeseen sovellettuna.

Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämistä koskeva laki tuli voimaan edellisvuoden alussa ja on voimassa 31.12.2013 saakka. Lain mukaan työkyvyttömyyseläkkeellä oleva voi ansaita eläkkeen rinnalla tekemästä työstä enintään 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleva 60 prosenttia työkyvyttömyyttä edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta, mutta kuitenkin vähintään 600 euroa (1.3.2011 alkaen 687,74 euroa). Kun työkyvyttömyyseläkkeensaajan työansiot ylittävät em. ansaintarajat, eläkkeen maksaminen keskeytetään ja eläke jätetään lepäämään vähintään kolmeksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksi vuodeksi. Sekä lepäämisen että työkyvyttömyyseläkkeen ajalta karttuu eläkettä 1,5 prosenttia vuosityöansioista.

Työkyvyttömyyseläkkeeseen tai kuntoutustukeen tehdään kertakorotus, kun eläke on jatkunut viisi täyttä kalenterivuotta. Kertakorotuksen määrä riippuu eläkkeensaajan iästä korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 24–26-vuotiailla 25 ja se laskee prosenttiyksikön vuotta kohden. Korotusvuoden alussa yli 55 vuoden ikäisille ei kertakorotusta enää tule.

2.3 Palkattomat jaksot

Sosiaalietuuden perusteena oleva työansio määritellään jokaisessa sosiaalietuuslajissa omalla tavallaan, kun etuuden määrää lasketaan. Koska etuuden peruste voi olla vuosi- tai kuukausitasoinen ja etuutta maksetaan yleensä päiväkohtaisesti, etuuden perusteet on muunnettava päiväkohtaisiksi eläkkeen laskemista varten.

Päiväkohtaiset etuuden perusteet kerrotaan etuuspäivien lukumäärällä, jotta saadaan etuuskohtainen vuosiansio. Eläkettä laskettaessa vanhempainpäivärahan etuusperuste kerrotaan luvulla 1,17 siltä ajalta, jolta etuus on maksettu henkilölle itselleen. Siltä ajalta, jolta työnantaja maksaa äitiysajan palkkaa, eläkettä karttuu palkan lisäksi etuuden perusteesta, joka kerrotaan luvulla 0,17. Etuuden peruste otetaan huomioon kertoimilla muunnettuna sekä karttunutta että tulevan ajan eläkettä laskettaessa.

Ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan perusteena olevasta ansiosta 75 prosenttia otetaan huomioon eläkettä laskettaessa. Tulevan ajan eläkkeessä etuusansio otetaan huomioon 100-prosenttisesti. Kelan maksamat työttömyysturvain mukainen peruspäiväraha ja työmarkkinatuki, jotka eivät perustu ansioihin, eivät ole mukana ansaittua eläkettä laskettaessa. Mikäli näitä etuuksia on maksettu niiden vuosien aikana, jotka ovat mukana tulevan ajan ansiota määrätessä, vaikuttavat ne kuitenkin tulevan ajan ansioon.

Aikuiskoulutustuen, työeläkelakien mukaisten kuntoutusetuuksien ja kuntoutusrahalain mukaisen kuntoutusrahan sekä sairauspäivärahan perusteena olevasta ansiosta otetaan huomi-

oon 65 prosenttia eläkettä laskettaessa. Tulevan ajan ansiota määrättäessä etuusansio otetaan huomioon 100-prosenttisesti.

Vuorottelukorvauksen perusteena olevasta palkasta otetaan huomioon 55 prosenttia eläkettä laskettaessa. Näin tehdään siksi, että vuorotteluvapaan eläkekarttuma ei ylittäisi sairaus- ja kuntoutusetuuksista laskettavaa eläkekarttumaa.

Eläkkeeseen rinnastettavaa etuutta karttuu myös alle 3-vuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta, mistä säädetään erillislaissa (VEKL). Etuutta karttuu sekä opiskelusta että lapsenhoidosta saman kiinteän euromäärän mukaan. Etuuden peruste on aina laissa mainittu 656,08 euroa kuukaudessa (vuoden 2011 tasossa). Etuusansio otetaan huomioon tulevan ajan ansioissa kaksinkertaisena, kun työkyvyttömyys on alkanut 2010 tai sen jälkeen.

2.4 Indeksit

Työuran aikaiset ansiotulot tarkistetaan eläkettä määrättäessä eläkkeen alkamisvuoden tasoon palkkakertoimella. Vuonna 2011 palkkakerroin on 1,253 eli nousua edellisestä vuodesta on 1,78 prosenttia. Palkkakertoimessa palkansaajien ansiotason muutoksen paino on 0,8 ja kuluttajahintojen muutoksen paino 0,2. Palkkakertoimella tarkistetaan vuosittain myös työeläkelaeissa säädettyt rahamäärät, jotka säätelevät muun muassa eläkelakien mukaisen vakuuttamisen ja karttumisen ehtoja.

Maksussa olevia eläkkeitä tarkistetaan vuosittain tammikuun alussa työeläkeindeksillä, jossa ansiotason muutoksen paino on 0,2 ja kuluttajahintojen muutoksen paino 0,8. Vuonna 2011 työeläkeindeksin pisteluku on 2323 eli nousua edellisestä vuodesta on 1,35 prosenttia.

Palkkakerroin ja työeläkeindeksi määrätään Tilastokeskuksen laskemien virallisten ansiotasoo- ja kuluttajahintaindeksisarjojen perusteella. Ansiotasoindeksi mittaa kaikkien palkansaajien säännöllisen työajan ansioiden kehitystä. Palkkakerrointa ja työeläkeindeksiä laskettaessa ansiotasoindeksin muutoksesta vähennetään alle 53-vuotiaan palkansaajan työeläkemaxsun kasvun osuus. Hintaindeksinä käytetään kansallista kuluttajahintaindeksiä. Ansiotason ja kuluttajahintojen toteutunutta vuosimuutosta mitataan kolmanneljännestä kolmanteen vuosineljännekseen. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa palkkakertoimen ja työeläkeindeksin vuosittain lokakuun loppuun mennessä.

2.5 Elinaikakerroin

Edellisvuodesta lähtien alkavat vanhuuseläkkeet on tarkistettu elinaikakertoimella, jonka avulla eläkkeet sopeutetaan automaattisesti elinajanodotteen muutoksiin.

Elinajanodotteen ollessa nousussa elinaikakerroin pienentää kuukausittain maksettavaa eläkettä, mutta ei kavenna eläkkeensaajan koko vanhuuseläkeajalta maksettavaa eläkekertymää, jos eläkkeensaaja elää elinajanodotteen pidentymistä vastaavaan ikään.

Elinaikakerroin määrätään kullekin syntymävuosiluokalle 62 vuoden iässä. Vuodelle 2011 elinaikakerroin saa arvon 0,98689 ja koskee vuonna 1949 syntyneiden vanhuuseläkkeitä.

Elinaikakerrointa sovelletaan myös alkaviin työkyvyttömyyseläkkeisiin, kuitenkin ainoastaan työkyvyttömyyden alkuun mennessä karttuneeseen eläkkeen osaan.

Niin ikään elinaikakerroin vaikuttaa perhe-eläkkeeseen edunjättäjän eläkkeen kautta. Elin-aikakerrointa ei sovelleta siis varsinaiseen perhe-eläkkeeseen vaan sen vaikutus on mukana siinä edunjättäjän eläkkeessä, jonka pohjalta perhe-eläke on laskettu.

2.6 Perhe-eläke

Perhe-eläkkeen perusteena on edunjättäjän kuolinhetkellään saama vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke. Jos edunjättäjä ei ollut eläkkeellä tai hän oli osa-aikaeläkkeellä, perhe-eläkkeen perusteena käytetään eläkettä, jonka hän olisi saanut, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi kuolinhetkellään.

Perhe-eläke voi olla enintään edunjättäjän täyden eläkkeen suuruinen. Leski ja lapset saavat alla olevan taulukon mukaisen osuuden edunjättäjän eläkkeestä.

Taulukko 1. Perhe-eläkkeen osuudet.

Lasten lukumäärä	0	1	2	3	4–
Leskeneläke	6/12	6/12	5/12	3/12	2/12
Lapseneläkkeet	-	4/12	7/12	9/12	10/12
Yhteensä	6/12	10/12	12/12	12/12	12/12

Jos edunsaajina ei ole lapsia, ei-eläkkeellä olevalle leskelle maksetaan täyttä (6/12) leskeneläkettä kuuden kuukauden ajan. Sen jälkeen lesken omat laskennalliset eläketulot vähentävät leskeneläkettä.

Lesken saamaa perhe-eläkettä, eli edunjättäjän eläkkeen puolikasta, vähentää se lesken eläketulo, joka ylittää 626,50 euroa/kk. Tämä leskeneläkkeen vähennyksen peruste kehittyi palkkakertoimen mukaisesti ja edellisvuodesta peruste nousi 11 euroa.

Vähennetty leskeneläke lasketaan seuraavan kaavan mukaisesti:

$$\text{Vähennetty leskeneläke} = 0,5 \times \text{edunjättäjän eläke} - 0,5 \times (\text{lesken oma eläke} - 626,50 \text{ €})^+$$

2.7 Osa-aikaeläke

Ikääntynyt työntekijä tai yrittäjä voi saada joustoa työhönsä osa-aikaeläkkeen avulla. Osa-aikaeläkkeen alaikäraja on 58 vuotta mutta ikäraja nousee vuonna 1953 tai sen jälkeen syntyneillä 60 vuoteen.

Osa-aikatyöhön siirryttäessä työntekijän ansioiden pitää pienentyä 35–70 prosenttiin aiemmista vakiintuneista ansioista. Eläkkeen määrä on puolet vakiintuneen ansion ja osa-aikaisten ansioiden erotuksesta. Osa-aikaeläkkeen määrä saa kuitenkin olla enintään 75 prosenttia osa-aikaeläkkeen alkamiseen mennessä karttuneesta eläkkeestä.

Samalla kun osa-aikaeläkkeen alaikäraja nousee, poistuu myös eläkkeen karttumisen siitä osa-aikaeläkkeen aikaisesta ansion alenemasta, jolla osa-aikaeläkkeen määrä laskettiin. Osa-aikaeläkkeen määrä on edelleen sama kuin ennen, mutta vanhuuseläkettä karttuu osa-aikaeläkkeen aikana ainoastaan työansioista.

3 Kansaneläke ja takuueläke

Kansaneläkejärjestelmästä maksettavat kansaneläke-, takuueläke- ja perhe-eläke-etuudet turvaavat perustoimeentulon, jos työeläketurva jää pieneksi tai sitä ei ole karttunut ollenkaan. Kansaneläkejärjestelmän hoidosta vastaa Kela. Kansaneläkejärjestelmän etuudet ja kansaneläkerahaston toimintakulut rahoitetaan täysin valtion budjetista.

3.1 Kansaneläkkeen määräytyminen

Kansaneläkeläisissä määritellyt ja Kelan maksamat eläkkeet ovat vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläke. Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläke määräytyvät samalla tavalla. Perhe-eläkkeen määräytymisestä on kerrottu omassa luvussaan. 1.3.2011 voimaan tulevan takuueläkelain mukaan maksettava takuueläke täydentää edellä mainittuja eläkkeitä, jos kokonaiseläke jää matalaksi. Myös takuueläkkeen määräytymisestä on kerrottu omassa luvussaan.

Kansaneläkkeen määrä riippuu eläkkeensaajan ansioeläketuloista, perhesuhteista ja asumisajasta Suomessa. Kansaneläkkeen täysi määrä vuonna 2011 on yksin elävälle henkilölle 586,46 e/kk ja avo- tai avioliitossa asuvalle 520,19 e/kk. Kansaneläke pienenee eläketulojen kasvaessa siten, että täydestä kansaneläkkeestä vähennetään puolet ansioeläkkeestä. Kansaneläke alkaa pienentyä kuitenkin vasta, kun eläketulot ylittävät rajatulon, joka on 51,79 euroa kuukaudessa vuonna 2011. Pienin maksettava kansaneläke vuonna 2011 on 6,23 euroa kuukaudessa.

Kansaneläkejärjestelmässä vanhuuseläkkeen ikäraja on 65 vuotta. Varhennetun vanhuuseläkkeen ja takuueläkkeen voi saada 62-vuotiaana, jolloin varhennusvähennys on 0,4 prosenttia kuukautta kohti. Jos vanhuuseläkkeen haluaa lykätä alkamaan myöhemmin kuin 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, eläkettä korotetaan 0,6 prosenttia kutakin lykättyä kuukautta kohti.

Kansaneläkkeen laskentakaava:

$$\text{Täysi kansaneläke} = 0,5 \times (\text{muut eläketulot} - \text{alempi rajatulo})^*$$

Kansaneläkejärjestelmän etuuksia tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä. Kansaneläkeindeksi määrätään vuosittain elinkustannusindeksin perusteella. Kansaneläkeindeksin pisteluku seuraavalle vuodelle lasketaan jakamalla kuluvan vuoden kolmannen neljänneksen kuukausien (heinä-, elo- ja syyskuun) elinkustannusindeksin pistelukujen kokonaislukuna ilmoitettu keskiarvo luvulla 1,16. Kansaneläkelaitos vahvistaa seuraavan kalenterivuoden kansaneläkeindeksin pisteluvun kunkin vuoden lokakuun loppuun mennessä ja uuden indeksin mukaisia etuuksia maksetaan seuraavan vuoden tammikuun alusta lähtien. Vuonna 2011 kansaneläkeindeksin pisteluku on 1508. Nousua edellisvuoteen on 0,4 prosenttia.

Taulukko 2. Täysi kansaneläke vuonna 2011, e/kk.

	Täysi kansaneläke	Työeläke, jolla ei saa kansaneläkettä
Yksinäinen	586,46	1 212,21
Avo- tai avioliitossa	520,19	1 079,71

Kansaneläkettä laskettaessa otetaan eläketulona huomioon lakisääteiset työeläkkeet sekä:

- työnantajan järjestämät vapaaehtoiset eläkejärjestelyt,
- työeläkkeen varhennetun vanhuuseläkkeen varhennusvähennys (perhe-eläkkeessä edunjättäjän varhennusvähennystä ei lisätä tuloksi),
- maatalousyrittäjien luopumistukeen sisältyvä MYEL-osa ja
- tapaturmavakuutus-, liikennevakuutus- ja sotilasvammalain mukaiset korvaukset, mutta ei näihin maksettuja kertakorotuksia sekä
- ne ulkomaiset eläkkeet, jotka eivät kuulu EY-asetuksen 883/2004 piiriin.

Kansaneläkettä laskettaessa henkilön työeläketuloa ei kuitenkaan ole:

- 63 ikävuoden jälkeen tehdystä työstä karttunut työeläkkeen osa vuodesta 2005 alkaen,
- työeläkkeen lapsikorotus,
- työeläkkeen kuntoutuskorotus,
- työeläkkeen lykkäyskorotus (ei myöskään perhe-eläkkeeseen sisältyvä),
- opiskelun ja alle 3-vuotiaan lapsen hoidon ajalta karttunut osa (VEKL) (ei myöskään perhe-eläkkeeseen sisältyvä) ja
- työkyvyttömyyseläkkeeseen viiden vuoden jälkeen maksettava kertakorotus (ei myöskään perhe-eläkkeeseen sisältyvä).

Kansaneläkejärjestelmän leskeneläkkeessä lesken tulona otetaan huomioon työeläkejärjestelmän perhe-eläkkeen koko maksettava määrä. Myös perhe-eläkkeeseen sisältyvä edunjättäjän 63–67-vuotiaana ansaitsema prosentoinen karttuma siis pienentää kansaneläkettä.

Ulkomailla maksettavat eläkkeet ja korvaukset pienentävät tietyin edellytyksin kansaneläkettä. Kansaneläkettä eivät kuitenkaan pienennä EU/ETA-maista saadut, henkilön omaan vakuutusajansa perustuvat työ- ja kansaneläkettä vastaavat EU:n sosiaaliturva-asetuksen 1408/71 tai perusasetuksen 883/2004 piiriin kuuluvat lakisääteiset eläkkeet. Kansaneläkkeessä otetaan huomioon vain puolison vakuutuskausiin perustuvat eläkkeet, sosiaaliturvasopimusmaista saadut omat ja puolison vakuutuskausiin perustuvat eläkkeet sekä EU/ETA-maiden lisäeläkkeistä ne, jotka eivät kuulu asetuksen 1408/71 tai 883/2004 piiriin.

Kansaneläkelaitos laskee kansaneläkkeen määrän käyttäen vuositasoisia euromääriä. Työeläkkeen määrä kuukaudessa kerrotaan kahdellatoista ja pyöristetään lähimpään euroon. Rajatulot ovat laskennassa vuositasoisina. Lopullinen kansaneläke maksetaan kuukausitasoiseksi muunnettuna lähimpään senttiin pyöristettynä.

3.2 Perhe-eläke

3.2.1 Leskeneläke

Kansaneläkelain mukaiseen leskeneläkkeeseen on oikeus vain alle 65-vuotiaalla leskellä. Leskeneläkettä maksetaan silloin, kun leski ja edunjättäjä olivat avioliitossa ja he olivat menneet naimisiin ennen kuin edunjättäjä oli täyttänyt 65 vuotta. Avopuolison kuoleman jälkeen leski ei voi saada leskeneläkettä, mutta avopuolison lapset voivat saada Kelasta lapseneläkettä.

Leskeneläke muodostuu alku- ja jatkoeläkkeestä. Leskellä on oikeus alkueläkkeeseen kuuden kuukauden ajan puolison kuoleman jälkeen. Alkueläke on vakiomääräinen, eivätkä siihen vaikuta lesken omat tulot tai omaisuus. Vuonna 2011 alkueläkkeen määrä on 302,47 euroa kuukaudessa.

Jos leskellä on huollettavanaan alle 18-vuotias lapsi, lesken jatkoeläke on vähintään perusmäärän (94,74 euroa) suuruinen ja lisäksi voidaan maksaa tuloista riippuen täydennysmäärää. Täydennysmäärää ei jää maksettavaksi, jos tulot ylittävät 1 035,21 e/kk (naimisissa olevalla 902,63 e/kk).

Jatkoeläkkeenä voidaan maksaa vain tuloista riippuvaa täydennysmäärää, jos leskellä ei ole huollettavanaan alle 18-vuotiasta lasta. Jos leskellä on tuloja enemmän kuin 51,79 euroa kuukaudessa, täydestä täydennysmäärästä vähennetään puolet ylimenevistä tuloista¹. Leskeneläkettä ei jää maksettavaksi, jos tulot ylittävät 1 022,71 e/kk (naimisissa olevalla 890,21 e/kk).

Taulukko 3. Leskeneläkkeen määrä vuonna 2011, e/kk.

Alkueläke (6 kk)	302,47
Jatkoeläke täysimääräisenä, kun alle 18-vuotiaita lapsia	586,47
Jatkoeläke täysimääräisenä, kun ei alle 18-v. lapsia	
- yksinäinen	491,72
- naimisissa	425,45

3.2.2 Lapseneläke

Lapseneläkettä maksetaan alle 18-vuotiaalle edunjättäjän omalle lapselle, ottolapselle tai lapselle, jonka elatuksesta edunjättäjä vastasi. Päätoimisesti opiskeleva 18 vuotta täyttänyt voi saada Kelalta ns. koululaiseläkettä 21 vuoden iän täyttämiseen asti. Siihen kuuluu vain lapseneläkkeen perusmäärä. Jos lapsen molemmat vanhemmat tai huoltajat ovat kuolleet, lapseneläke maksetaan kummankin jälkeen erikseen (täysorpo).

Lapseneläkkeeseen kuuluu tuloista riippumaton perusmäärä sekä täydennysmäärää, jota maksetaan, jos muut kuin Kelan maksamat perhe- tai huoltoeläkkeet ovat alle 220,13 euroa kuukaudessa.

1 Lesken jatkoeläkkeessä tuloina otetaan huomioon 60 % työtuloista, työttömyysturvasta, sairauspäivärahaa ja lasten kotihoidon tuen hoitorahasta. Täysimääräisinä otetaan huomioon lesken omat eläkkeet, leskelle puolison jälkeen maksetut perhe-eläkkeet, korkotulot ja osingot, muut pääomatulot ja YEL- ja MYEL-työtulo.

Lapseneläkkeen laskentakaava:

$\text{perusmäärä} + (\text{täysi täydennysmäärä} - 0,5 \times (\text{muut perhe-eläkkeet} - \text{rajatulo}))$

Taulukko 4. Lapseneläke vuonna 2011, e/kk.

Perusmäärä	55,65
Lapsen täydennysmäärä	84,18
Täysi lapseneläke	139,83
Rajatulo = tulo, jolla saa täyden eläkkeen	51,79

3.3 Takuueläke

1.3.2011 lähtien Kela maksaa pienten eläketulojen saajille takuueläkettä. Takuueläkettä ei kuitenkaan makseta, jos henkilö saa pelkästään osa-aikaeläkettä, osatyökyvyttömyyseläkettä tai perhe-eläkettä. Takuueläke on veronalainen etuus ja sitä maksetaan vain Suomessa asuville henkilöille.

Takuueläke on uusi Kelan hoitama eläke-etuus ja se korottaa vähimmäiseläkkeen määrän 687,74 euroon kuukaudessa. Vähimmäiseläke korotetaan samaan tasoon sekä yksinasuvilla että avo- tai avioliitossa asuvilla. Suurimmillaan takuueläke on normaalitilanteissa parisuhteessa olevalla, joka saa pelkkää kansaneläkettä. Takuueläkkeen määräksi tulee tällöin 167,55 e/kk. Pienin maksettava takuueläke on 6,23 e/kk. Takuueläkettä tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä.

Takuueläkkeeseen ei lasketa lykkäyskorotusta mutta siihen sovelletaan samaa varhennusvähennystä kuin kansaneläkkeeseen. Näin takuueläke voidaan myöntää kansaneläkkeen tavoin aikaisintaan 62-vuotiaana.

Takuueläkkeen määrään vaikuttavat henkilön saamat muut, myös ulkomailta saadut, eläketulot. Siihen eivät vaikuta eläkettä saavan hoitotuki, rintamalisät eikä eläkkeen lapsikorotus. Takuueläkettä eivät myöskään pienennä ansiotulot, pääomatulot eikä omaisuus tai omaishoidon tuki. Takuueläke otetaan kuitenkin tulona huomioon eläkkeensaajan asumistukea laskettaessa.

65 vuotta täyttäneillä tai 16 vuotta täyttäneillä ja kansaneläkelain mukaisesti työkyvyttömillä maahanmuuttajilla on myös oikeus takuueläkkeeseen, jos asumisaikavaatimukset täyttyvät. Takuueläke korvaa 1.3.2011 alkaen Kelan maksaman maahanmuuttajien erityistuen.

Takuueläkkeen laskentakaava:

$687,74 - \text{muut eläketulot}$

3.4 Asumisaikavaatimukset ja Kelan maksamien eläkkeiden suhteuttaminen asumisaikaan

Kansaneläkettä ja takuueläkettä voi saada Suomessa asuva henkilö, jos hän on 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa vähintään kolmen vuoden ajan. Nuorelle henkilölle myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen ja sen perusteella myönnettävän takuueläkkeen suhteen ei edellytetä asumisaikavaatimusta.

Perhe-eläkkeen voi saada, jos edunjättäjä oli 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa vähintään kolmen vuoden ajan. Leskeneläkkeen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että myös leski on asunut Suomessa ennen edunjättäjän kuolemaa vähintään kolmen vuoden ajan 16 vuotta täytettyään ja muuttanut Suomeen vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta. Lapseneläkkeen osalta edellytetään, että lapsi on asunut Suomessa edunjättäjän kuollessa tai muuttanut Suomeen vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta.

Sosiaaliturva-asetusta 1408/71 tai perusasetusta 883/2004 sovellettaessa henkilön muussa valtiossa täytyneet vakuutuskaudet otetaan tarvittaessa huomioon laskettaessa asumisaikaa, jos Suomessa asuttua aikaa on vähintään yksi vuosi.

Jos asumisaikavaatimukset täyttyvät mutta hakija tai edunjättäjä on asunut Suomessa alle 80 prosenttia 16 vuoden iän täyttämisen ja eläkkeen alkamisen tai 65 vuoden täyttämisen välisestä ajasta, suhteutetaan kansaneläke sekä leskeneläke Suomessa asuttuun aikaan. Lapsen eläkettä tai takuueläkettä ei suhteuteta asumisaikaan.

3.5 Eläkettä vastaavat etuudet

Kela on maksanut maahanmuuttajan erityistukea lokakuusta 2003 lähtien. Sitä voi saada 65 vuotta täyttänyt tai työkyvytön työikäinen maahanmuuttaja. Tuen saadakseen henkilön on täytynyt asua Suomessa vähintään viisi vuotta, mutta Suomen kansalaisuutta ei vaadita. Täysi erityistuki on määrältään sama kuin täysi kansaneläke. Sen määrään vaikuttavat maahanmuuttajan tai hänen puolisonsa tulot ja omaisuus.

Maahanmuuttajan erityistuki poistuu 1.3.2011, josta lähtien se korvataan takuueläkkeellä. Takuueläkettä voi saada 65 vuotta täyttänyt tai työkyvytön maahanmuuttaja asuttuaan Suomessa vähintään kolme vuotta.

3.6 Eläkkeensaajan asumistuki

Eläkkeensaajien asumistukea voivat hakea pienituloiset 65 vuotta täyttäneet henkilöt tai alle 65-vuotiaat eläkkeensaajat, jotka asuvat pysyvästi Suomessa vuokra- tai omistusasunnoissa. Jos molemmat puoliset saavat asumistukeen oikeuttavia eläkkeitä tai ovat täyttäneet 65 vuotta, he hakevat asumistuen yhteisesti kummallekin ja tuki maksetaan heille puoliksi.

Eläkkeensaajien asumistukea ei makseta osatyökyvyttömyyseläkkeen tai osa-aikaeläkkeen saajille, eikä alle 65-vuotiaana varhennettua Kelan vanhuuseläkettä tai työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä saaville. Asumistuen maksaminen jatkuu kuitenkin, kun työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke muuttuu työeläkelakien mukaiseksi vanhuuseläkkeeksi ennen 65 vuoden ikää.

Vuonna 2011 asumistukea voidaan maksaa, jos hakijalla on asumiskustannuksia vähintään 658 euroa vuodessa. Pienin maksettava asumistuki on 6,23 euroa kuukaudessa. Eläkkeensaajien asumistuki on 85 prosenttia hyväksyttävistä asumismenoista, jotka ylittävät omavastuusuuden. Perusomavastuu on kaikilla hakijoilla 569,28 euroa vuodessa. Hakijan ja hänen puolisonsa tuloista riippuen perusomavastuun päälle voidaan laskea lisäomavastuu. Lisäomavastuu on 40 prosenttia siitä tulojen osasta, joka ylittää perhesuhteiden mukaisesti määräytyvät tulorajat. Eläkkeensaajien asumistuen suuruuteen vaikuttavat lähes kaikki omat ja puolison jatkuvasti saamat tulot. Asumistukea ei suhteuteta asumisaikaan.

Asumistuen laskentakaava:

$$0,85 \times (\text{hyväksytyt asumiskustannukset} - (\text{perusomavastuu} + \text{mahdollinen lisäomavastuu}))$$

Asumiskustannusten enimmäismäärät määräytyvät asuinkunnan ja samassa asunnossa asuvien lasten lukumäärän perusteella. Enimmäismääriä korotetaan 20 prosentilla, jos asumistuen saajan luona asuu 1–2 alle 16-vuotiasta lasta ja 40 prosentilla, jos hänen luonaan asuu vähintään kolme lasta (taulukko 5).

Taulukko 5. Asumiskustannusten enimmäismäärät vuonna 2011 (e/v).

	I kuntaryhmä	II kuntaryhmä	III kuntaryhmä
Lapseton	6 876	6 323	5 547
1–2 lasta	8 251	7 588	6 656
3– lasta	9 626	8 852	7 766

Kuntaryhmä I: Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa

Kuntaryhmä II: Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Lohja, Nurmijärvi, Oulu, Pori, Porvoo, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sipoo, Tampere, Turku, Tuusula, Vaasa ja Vihti

Kuntaryhmä III: muut kunnat

Taulukko 6. Lisäomavastuun tulorajat vuonna 2011.

	e/v	e/kk
Yksinäinen	8 091	674,25
Puoliso, jolla ei oikeutta asumistukeen	11 860	988,33
Puoliso, jolla oikeus asumistukeen	12 996	1 083

Taulukko 7. Enimmäismääräinen asumistuki vuonna 2011 (e/kk).

	I kuntaryhmä	II kuntaryhmä	III kuntaryhmä
Lapseton	446,73	407,56	352,59
1–2 lasta	544,12	497,16	431,14
3– lasta	641,52	586,69	509,77

3.7 Muut lisät

Alla olevaan taulukkoon on koottuna eläkkeensaajan hoitotukien, lapsikorotuksen, rintamalisien ja veteraanilisän määrät vuonna 2011. Eläkkeensaajien hoitotuesta säädetään vammaistukilaissa, ja siitä korvataan sairaan ja vammaisen eläkkeensaajan kotona asumisen kuluja ja erityiskustannuksia. Eläkkeensaajan hoitotukia ovat perus-, korotettu- ja ylin hoitotuki, joita myönnetään avuntarpeen, ohjauksen ja valvonnan tarpeen sekä erityiskustannusten määrän perusteella.

Kela myöntää lapsikorotusta eläkkeensaajille alle 16-vuotiaista lapsista. Sotaveteraanit voivat saada rintamalisää ja ylimääräistä rintamalisää. Lisäksi ylimääräistä rintamalisää ja korotettua tai ylintä hoitotukea saaville Kela maksaa veteraanilisää.

Taulukko 8. Muiden lisien määriä vuonna 2011, e/kk.

Asumisaikaan suhteutettavat eläkkeensaajan vammaisetuudet		Asumisaikaan suhteuttamattomana maksettavat eläke-etuuden osat	
Perushoitotuki	57,55	Lapsikorotus	20,45
Korotettu hoitotuki	143,27	Rintamalisä	45,82
Ylin hoitotuki	302,96	Ylimääräinen rintamalisä	25–45 % 94,74 euroa ylittävästä kansaneläkkeen määrästä (vähintään 5,87 e, enintään 221,27 e)
		Veteraanilisä	50,20

4 Verotus

4.1 Verotettava tulo

Veronalaista tuloa ovat tietyin rajoituksin verovelvollisen rahana tai rahanarvoisena etuutena saamat tulot. Tuloista on oikeus vähentää niiden hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot (luonnolliset vähennykset). Tulo jaetaan pääomatuloon ja ansiotuloon. Ansiotuloa on muu kuin pääomatuloksi määriteltävä tulo, esimerkiksi palkka ja eläke.

Työeläke, kansaneläke ja takuueläke ovat verotettavaa ansiotuloa. Verotonta tuloa ovat kuitenkin esimerkiksi kansaneläkkeen lapsikorotus, eläkkeensaajien hoitotuki, rintamalisä, veteraanilisä ja asumistuki.

Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke ja muu vakuutusasu on veronalaista pääomatuloa vuoden 2005 alusta voimaan astuneen lain mukaan. Aikaisemmin vapaaehtoinen eläkevakuutus kuului ansiotuloverotuksen piiriin. Työnantajan järjestämä kollektiivinen lisäeläke ja kertamaksullinen eläke kuuluvat ansiotuloverotuksen piiriin.

4.2 Ansiotuloverotus

4.2.1 Vähennykset ansiotuloverotuksessa

Puhdas ansiotulo lasketaan vähentämällä ansiotulosta tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot (luonnolliset vähennykset). Valtionverotuksen verotettava ansiotulo saadaan vähentämällä puhtaasta ansiotulosta valtionverotuksen vähennykset ja kunnallisverotuksen verotettava tulo vähentämällä puhtaasta ansiotulosta kunnallisverotuksen vähennykset.

Lisäksi *verosta* tehtäviä vähennyksiä ovat valtionverotuksen työtulovähennys, valtionverotuksen invalidivähennys, elatusvelvollisuusvähennys, kotitalousvähennys, alijäämähyvitys ja erityinen alijäämähyvitys.

Tässä on käsitelty vain muutamia eläkkeensaajan ja palkansaajan oleellisia vähennyksiä. Vähennyksistä on kerrottu lisää liitteessä 1.

KUNTA	VALTIO
ANSIOTULOT YHTEENSÄ – Tulonhankkimismenot	ANSIOTULOT YHTEENSÄ – Tulonhankkimismenot
PUHDAS ANSIOTULO – Pakolliset vakuutusmaksut Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut Veronmaksukyvyyn alentumisväh. Eläketulovähennys Merityötulovähennys Invalidivähennys Opintorahavähennys Ansiotulovähennys Perusvähennys	PUHDAS ANSIOTULO – Pakolliset vakuutusmaksut Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut Veronmaksukyvyyn alentumisväh. Työtulovähennys Eläketulovähennys Merityötulovähennys
KV. VEROVUODEN ANSIOTULO – Vanhat tappiot	VV. VEROVUODEN ANSIOTULO – Vanhat tappiot
= KV. VEROTETTAVA ANSIOTULO	= VV. VEROTETTAVA ANSIOTULO

Eläketuloa saavan verovelvollisen puhtaasta ansiotulosta vähennetään kunnallisverotuksessa eläketulovähennys. Eläketulovähennys on vuonna 2011 enintään 8 170 euroa tai tätä pienempi eläketulon määrä. Vähennys pienenee 55 prosentilla siltä osin, kun puhdas ansiotulo ylittää täyden eläketulovähennyksen määrän. Vuodelle 2011 pienennysprosenttia alennettiin yhdellä prosenttiyksiköllä aiemmasta 56 prosentista. Eläketulovähennys määräytyy kansaneläkkeen täyden määrän perusteella. Siten se nousee kansaneläkkeen indeksikorotusten ja tasokorotusten seurauksena. Kunnallisverotuksessa pienituloiselle eläkkeen- tai palkansaajalle myönnetään myös perusvähennys. Perusvähennyksen määrää korotettiin edellisvuodesta 50 eurolla 2 250 euroon. Perusvähennyksen poistumaprosentti säilyy 20 prosentissa täyden vähennysmäärän ylittävistä tuloista.

Eläketulovähennyksen sekä perusvähennyksen johdosta pienituloisen eläkkeensaaja ei maksa kunnallisveroa alle 9 622 euron vuosieläkkeestä (kuukausitasolla 802 e). Edellisvuonna kunnallisveroa perittiin 9 540 euron ylittävistä eläketuloista lähtien. Pienennysprosentin mataltaminen sekä enimmäisvähennyksen nousu ulottaa kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen 23 025 euroon, joka on 377 euroa enemmän kuin edellisvuonna.

Valtionverotuksessa eläketulovähennyksen kasvattamisella on pyritty keventämään eläketulojen verotusta 2000-luvun loppupuolelta lähtien. Täysi eläketulovähennys lasketaan kertomalla täyden kansaneläkkeen määrä erikseen määrättävällä kertoimella ja vähentämällä tästä luvusta tuloveroasteikon alimman verotettavan tulon määrä. Vuonna 2010 kertoimen arvo oli 3,78 ja vuodelle 2011 sitä korotettiin arvoon 3,80. Valtionverotuksen eläketulovähennyksen poistumaprosenttia puolestaan pienennettiin edellisvuoden 46 prosentista 44 prosenttiin. Muutosten tarkoituksena on pitää eläkkeensaajan verotus enintään 53 vuotta täyttäneen palkansaajan vero- ja maksurasitteen tasalla.

Valtionverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä on laskenut edellisvuoden 11 300 eurosta 11 150 euroon. Tämä johtuu paitsi kansaneläkkeiden maltillisesta korotuksesta mutta myös progressiivisen tuloveroasteikon muutoksesta, jossa asteikon kaikkia tulo-rajajoja korotettiin noin kolmella prosentilla. Tällöin myös eläketulovähennyksen täyttä määrää laskettaessa käytettävä alimman verotettavan tulon raja nostettiin 15 200 eurosta 15 600 euroon. Koska täyden eläketulovähennyksen poistumaprosenttia kuitenkin samalla alennettiin kahdella prosenttiyksiköllä, eläketulovähennys ulottuu nyt noin 600 euroa korkeammalle tulotasolle kuin edellisvuonna. Valtionverotuksessa alin verotettava eläketulo on myös noussut noin 270 euroa edellisvuodesta lähes 22 000 euroon.

Taulukko 9. Eläketulovähennyksen täysi määrä sekä vuosituloraja, josta alkaen eläkkeensaaja alkaa maksaa veroa ja vuosituloraja, josta alkaen vähennystä ei saa enää lainkaan.

	Täysi vähennys	Eläke, josta alkaen veroa	Eläke, josta ei enää vähennystä
Kunnallisverotus	8 170	9 622	23 025
Valtionverotus	11 150	21 983	36 491

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys lasketaan veronalaisten palkkatulojen tai muusta toiselle suoritetusta työstä saatujen ansiotulojen sekä yhtymän osakkaan elinkeinotoiminnan tai

maatalouden ansiotulo-osuuden perusteella, ei siis eläketuloista eikä työttömyyspäivärahoista. Ansiotulovähennys määräytyy samoin perustein vuonna 2011 kuin kahtena edellisvuotena. Vähennys on 51 prosenttia tulojen 2 500 euroa ylittävältä osalta tulojen 7 230 euron määrään saakka ja sen ylittävältä osalta 28 prosenttia. Vähennyksen enimmäismäärä on kuitenkin 3 570 euroa. Verovelvollisen puhtaan ansiotulon ylittäessä 14 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 4,5 prosentilla puhtaan ansiotulon 14 000 euroa ylittävältä osalta.

Valtionverotuksen työtulovähennys lasketaan samojen ansiotulojen perusteella kuin kunnallisverotuksen ansiotulovähennys. Vähennys tehdään verosta. Vuonna 2011 valtionverotuksen työtulovähennys on 5,9 prosenttia ansiotulojen 2 500 euroa ylittävästä osasta. Vuodelle 2011 työtulovähennyksen enimmäismäärää korotettiin 740 euroon. Verovelvollisen puhtaan tulon ylittäessä 33 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 1,2 prosentilla puhtaan ansiotulon 33 000 euroa ylittävältä osalta. Jos valtion tulovero ei riitä vähennyksen tekemiseen, käyttämättä jäänyt osuus vähennetään kunnallisverosta, kirkollisverosta ja sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksusta näiden suhteessa.

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys ulottuu noin 94 000 euron vuosituloihin ja valtionverotuksen työtulovähennys noin 95 300 euron vuosituloihin asti.

Invalidivähennyksen voi saada henkilö, jonka invaliditeetti prosentti on vähintään 30 prosenttia. Invalidivähennys tehdään viran puolesta henkilöille, jotka saavat työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea. Kunnallisverotuksen invalidivähennys myönnetään vain muista ansiotuloista kuin eläkkeestä. Sen suuruus on häirtä-asteen suuruinen osa 440 eurosta. Valtionverotuksen invalidivähennys tehdään verosta, ja sen suuruus on häirtä-asteen mukainen osa 115 eurosta.

4.2.2 Valtionvero ja kunnallisvero

Valtiolle suoritetaan tuloveroa verotettavasta ansiotulosta progressiivisen tuloveroasteikon mukaan. Vuonna 2011 valtion tuloveroasteikkoa muutettiin korottamalla asteikon kaikkien tulo luokkien tulo rajoja vajaalla kolmella prosentilla.

Taulukko 10. Valtion tuloveroasteikko vuonna 2011.

Verotettava tulo euroa	Vero alarajan kohdalla, euroa	Vero alarajan ylittävältä tulon osasta, %
15 600–23 200	8	6,5
23 200–37 800	502	17,5
37 800–68 200	3 057	21,5
68 200–	9 593	30,0

Ansiotulosta suoritetaan kunnallisveroa kotikunnalle kunnan tuloveroprosentin perusteella. Kirkollisveron määrä lasketaan kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta seurakunnan tuloveroprosentin mukaan. Myös sairaanhoitomaksu lasketaan kunnallisverotuksessa verotettavasta tulosta.

Keskimääräinen kunnallisveroprosentti on noussut edellisvuodesta 0,19 prosenttiyksikköä. Palkansaajan sekä eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu on puolestaan laskenut 0,28 prosenttiyksikköä. Keskimääräinen kirkollisvero on pysynyt lähes edellisvuoden tasolla.

Taulukko 11. Kuntien ja kirkon tuloveroprosentit sekä sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu vuonna 2011.

	Kunnallisvero-%	Kirkollisvero-%
Helsinki	18,50	1,0
Espoo	17,75	1,0
Vantaa	19,00	1,0
Turku	18,75	1,0
Tampere	19,00	1,25
Keskimäärin koko maa	19,17	1,34
Palkansaajan sairaanhoitomaksu	1,19	
Eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu	1,36	

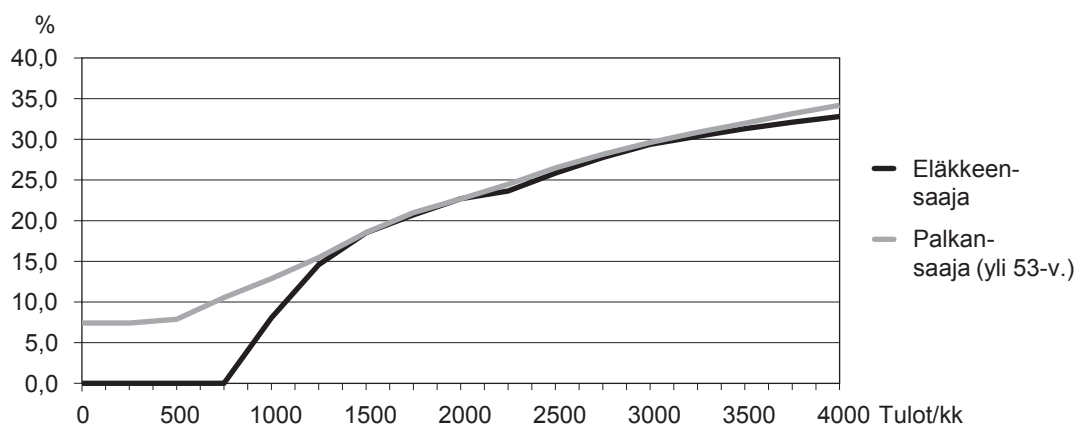
4.2.3 Eläkkeensaajien ja palkansaajien verotus

Lakisääteisten eläkkeiden verotus määräytyy pääosin samoin kuin muidenkin ansiotulojen verotus. Eläketulon ja palkkatulon vero- ja maksurasite eroavat kuitenkin erilaisten verovähennysten ja sosiaalivakuutusmaksujen takia.

Eläketulosta myönnetään eläketulovähennys. Palkansaaja saa puolestaan tulonhankkimisvähennyksen ja työtulovähennyksen sekä maksaa työeläkemaksua (4,7/6,0 %), työttömyysvakuutusmaksua (0,6 %) sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksua (0,82 %), jotka ovat vähennyskelpoisia verotuksessa.

Seuraavissa kuvissa ja taulukoissa on verrattu palkansaajan ja eläkkeensaajan verotusta eri tulotasolla. Eläketulovähennysten ansiosta eläkkeensaajan käteen jäävä tulo on alemmissa tuloluokissa suurempi kuin palkansaajan samalla tulotasolla. Eläketulon verotus on ollut vuodesta 2008 alkaen kaikilla tulotasolla matalampi kuin palkansaajan vero- ja maksuprosentti, jossa on otettu huomioon myös palkansaajan työeläkemaksu (yli 53-v.) ja työttömyysvakuutusmaksu.

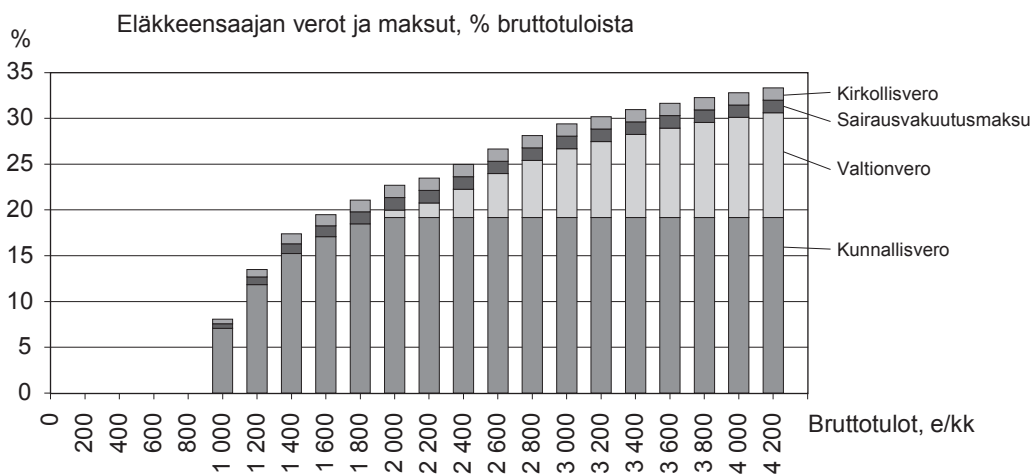
Kuvio 1. Palkansaajan (yli 53-v.) ja eläkkeensaajan verot ja maksut vuonna 2011, % tuloista. (Kuukausitulo on vuositulo/12).

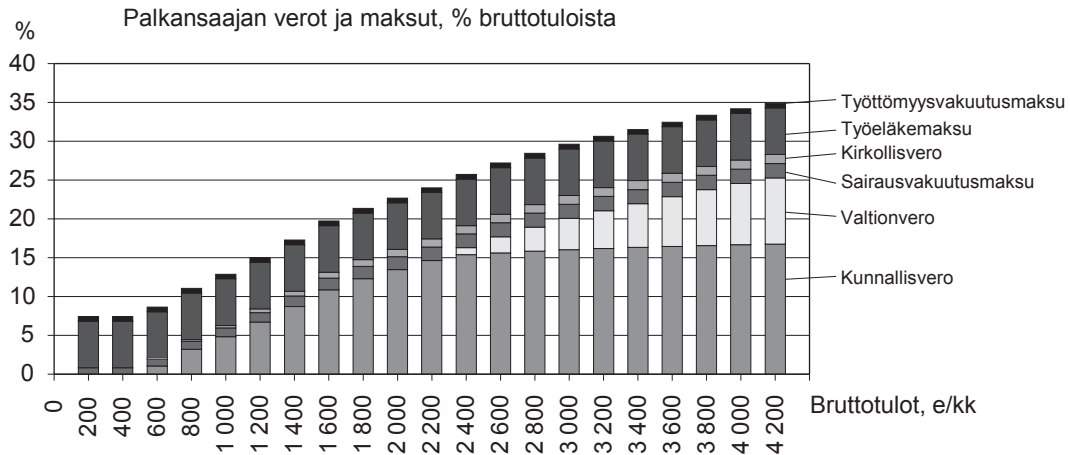

Taulukko 12. Verot ja maksut vuonna 2011, % tuloista.

Tulot kk (vuositulo/12)	Eläkkeen- saaja	Palkansaaja, alle 53-v.	Palkansaaja, yli 53-v.
500	0,0	6,9	7,9
750	0,0	9,6	10,5
1 000	8,1	11,9	12,9
1 250	14,6	14,5	15,5
1 500	18,5	17,6	18,5
1 750	20,7	20,1	21,0
2 000	22,7	21,7	22,7
2 250	23,6	23,7	24,5
2 500	25,8	25,7	26,5
2 750	27,8	27,4	28,1
3 000	29,4	28,8	29,6
3 500	31,3	31,2	32,0
4 000	32,8	33,4	34,2
5 000	34,9	36,5	37,3
6 000	36,8	38,6	39,3
7 000	38,9	41,1	41,7
8 000	40,6	43,0	43,6

Kuviossa 2 on verrattu eläkkeensaajan ja palkansaajan (yli 53-v.) verotuksen ja maksujen rakennetta eri tulotasolla. Palkansaajalla työeläkemaksu muodostaa erityisesti pienillä tuloilla merkittävän osan vero- ja maksuprosentista.

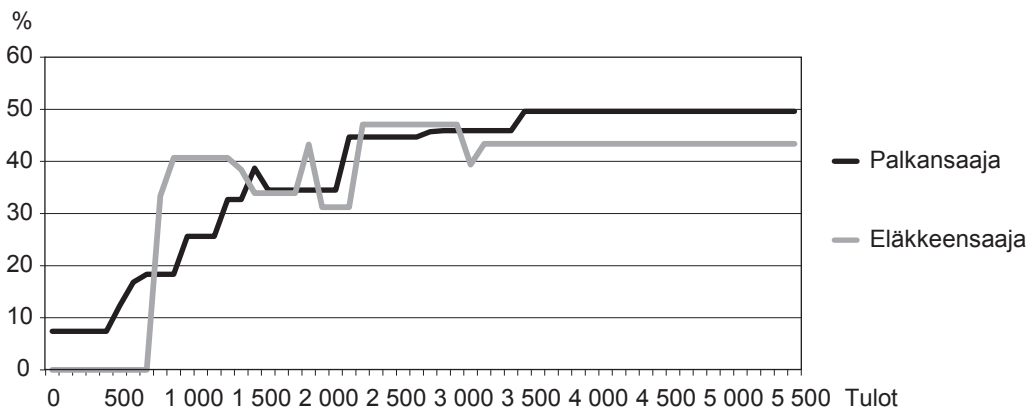
Kuvio 2. Eläkkeensaajan ja palkansaajan verojen ja maksujen rakenne eri tulotasolla vuonna 2011, % bruttotuloista.

Pienituloisella palkansaajalla valtion tulovero ei riitä valtionverotuksen työtulovähennyksen tekemiseen, jolloin alijäämä vähennetään kunnallis- ja kirkollisverosta sekä sairaanhoitomaksusta näiden suhteessa.

Kuviossa 3 on esitetty palkansaajan ja eläkkeensaajan tulonlisäyksestä veroihin ja maksuihin menevä osuus eri tulotasolla. Kunnallisverotuksen eläketulovähennys pienenee nopeasti tulojen kasvaessa, joten eläkkeiden verotus kiristyy voimakkaasti 800–1 400 euron tulotasolla. Tällä tuloalueella eläkkeensaaja maksaa tulonlisäyksestä veroa noin 40 prosenttia. Valtionveroasteikon veroportaan muutos näkyy puolestaan selvästi, kun eläketulo nousee 2 200 eurosta 2 300 euroon kuukaudessa. Tällöin valtionveroasteikossa noustaan (vähennysten jälkeen) toiselle portaalle, eli 23 200 euron rajalle ja tämän ylimenevästä eläketulosta eläkkeensaaja maksaa 47 prosenttia veroa noin 3 100 euron kuukausituloihin saakka. Noin 3 200 euron kuukausituloista lähtien eläketulovähennykset loppuvat, joten marginaaliverot säilyvät tästä tuloluokasta tarkasteluvälin loppuun, eli 5 500 euroon saakka reilussa 43 prosentissa.

Kuvio 3. Palkansaajan ja eläkkeensaajan marginaaliveroaste vuonna 2011 eri tulotasolla.

Eläkkeensaajan palkkatuloa verotetaan kuten mitä tahansa palkkatuloa. Muut ansiotulot pienentävät eläketulovähennystä: kun vähennys pienenee, veroprosentti kasvaa. Toisaalta varsinaisesta palkkatulosta saa tulonhankkimisvähennyksen sekä ansiotulovähennyksen ja työtulovähennyksen. Työttömyysvakuutusmaksua ei peritä 65 vuotta täyttäneen saamasta palkasta eikä työeläkemaksua ja sairausvakuutuksen päivärahamaksua 68 vuotta täyttäneen saamasta palkasta.

Ulkomailla pysyvästi asuvien eli rajoitetusti verovelvollisten Suomesta saamia eläkkeitä alettiin vuodesta 2006 alkaen verottaa samalla tavalla kuin Suomessa asuvien eläkkeitä. Veroprosentti, vähennykset ja veroilmoitusmenettely ovat samat kuin Suomessa asuvilla. Aiemmin ulkomailla asuvien eläkkeistä perittiin 35 prosentin lähdevero. Ulkomaisen eläkkeensaajan kaikki verot, myös keskimääräisen kunnallisveroprosentin mukainen laskennallinen kunnallisvero, menevät valtiolle.

Joissain tilanteissa Suomen ja henkilön asuinvaltion välisen verosopimusten perusteella eläkettä ei veroteta lainkaan Suomessa, vaan ainoastaan eläkkeensaajan asuinvaltiossa.

Ulkomailta maksettava eläke on usein verotettu jo maassa, josta eläkettä maksetaan. Tällöin Suomessa ei määrätä eläkkeestä tuloveroa, mutta eläke korottaa Suomesta saadun tulon veroa. Joistain maista saatua eläkettä ei veroteta kyseisessä maassa ja silloin Suomi verottaa eläkkeen normaalisti.

Yksittäisestä maasta saadun eläkkeen verokohtelu selviää Suomen ja kyseisen maan välisestä verosopimuksesta, jotka tehdään kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi. Suomella on sopimus yli 60 valtion kanssa. Ulkomaisesta eläkkeestä määrätään tavallisesti Suomessa vakuutetun eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu.

4.3 Pääomatuloverotus

Verotettavasta pääomatulosta maksetaan tuloveroa pääomatuloveroprosentin (28 %) mukaan. Myös vapaaehtoinen eläkevakuutus on kuulunut pääomatuloverotuksen piiriin vuoden 2005 alusta lähtien.

4.3.1 Vähennykset pääomatuloverotuksessa

PÄÄOMATULOT YHTEENSÄ
– Tulonhankkimiskulut
PUHDAS PÄÄOMATULO
– Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut
– Pitkäaikaissästämissopimuksen maksut
– Metsävähennys
– Metsätalouden pääomatulosta tehtävät muut vähennykset
– Tulolähteiden tappiot
– Asunto-, opinto- ja tulonhankkimisvelan korot
VEROVUODEN PÄÄOMATULO
– Vanhat tappiot
= VEROTETTAVA PÄÄOMATULO

4.3.2 Vapaaehtoinen yksilöllinen eläkevakuutus sekä pitkäaikaissäästäminen

Vapaaehtoisten eläkevakuutusten verotus on ollut kokonaisuudessaan pääomatuloverotuksen piirissä vuodesta 2006 lähtien. Vanhojen eläkevakuutusten (otettu ennen 6.5.2004) maksut ovat myös vähennyskelpoisia pääomatuloverotuksessa, mutta näiden vakuutusten perusteella maksettavaa eläkettä verotetaan aikanaan sen mukaan, miten vähennyksetkin on tehty. Esimerkiksi se eläkkeen osa, joka on kertynyt ennen vuoden 2006 alkua maksetuista maksuista ja pääomalle kertyneestä tuotosta, verotetaan ansiotulona.

Työnantajan järjestämän lisäeläketurvan kautta saatua eläkettä verotetaan ansiotulona. Jos työntekijä maksaa kollektiivisen lisäeläketurvan maksuja myös itse, saa hän vähentää maksamansa maksut eräin edellytyksin omassa verotuksessaan ansiotuloista.

Edellisvuoden alusta vapaaehtoisen eläkevakuutuksen verovähennysehtoihin tehtiin muutoksia. Uusiin vapaaehtoiisiin eläkevakuutussopimuksiin sovelletaan työntekijän eläkelain mukaista 63 vuoden alaikärajaa. Vanhoihin, ennen 18.9.2009 tehtyihin vakuutussopimuksiin sovelletaan siirtymäaikaa, jolloin niissä eläkeikä säilyy 62 vuodessa vuoteen 2017 asti. Vanhoissa sopimuksissa eläkevakuutuksen lyhyin nosta-aika on kaksi vuotta kun taas uusissa sopimuksissa se on vähintään 6–10 vuotta, riippuen eläkkeellejäämisiän ja työeläkeiän erotuksesta. Kun vapaaehtoisen eläkevakuutuksen ottaja lykkää eläkkeen nostamisen aloittamista, takaisinmaksuaikaa voi lyhentää. Se lyhenee kahdella vuodella jokaista työeläkeiän ylittävää täyttä ikävuotta kohden, enintään 4 vuotta.

Säästäjän ja talletuspankin, rahastoyhtiön tai sijoituspalveluyrityksen välisen pitkäaikaissäästämissopimuksen (PS-sopimus) perusteella tehdyt maksut ovat tuloverotuksessa vähennyskelpoisia samoin ehdoin kuin vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut. Säästämissopimuksen mukaisesti sijoitetuille varoille kertyvää tuottoa ei veroteta säästämisaikana. Palveluntarjoajan säästäjälle tai muulle säästämissopimuksen mukaan varoihin oikeutetulle eläkeiän täytyttyä maksamat suoritukset luetaan saajan pääomatuloksi.

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksuja on oikeus vähentää pääomatulosta 5 000 euroa vuodessa. Jos työnantaja on ottanut verovelvolliselle tällaisen vakuutuksen, itse otetun vakuutuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen maksuja voi vähentää enintään 2 500 euroa. Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut ovat vähennyskelpoisia vain, jos vakuutus on otettu Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa asuvasta tai siellä kiinteästä toimipaikasta toimivasta vakuutuslaitoksesta. PS-sopimuksen maksut ovat vähennyskelpoisia vain, jos sopimus on tehty Suomessa asuvan tai täällä kiinteästä toimipaikasta toimivan palveluntarjoajan kanssa.

Jos henkilö on muuttanut ulkomailta Suomeen, vakuutusmaksut ovat vähennyskelpoisia hänen verotuksessaan muuttovuodelta ja kolmelta sitä seuraavalta vuodelta, jos maksut perustuvat vakuutukseen, joka on otettu vähintään yhtä vuotta ennen henkilön Suomeen muutttoa. Eläkevakuutusta ei voida myöskään takaisinostaa tai pitkäaikaissopimuksen säästö määrää nostaa ennen eläkeikää kuin vähintään vuoden kestäneen työttömyyden, pysyvän työkyvyttömyyden, osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella.

5 Kokonaiseläke

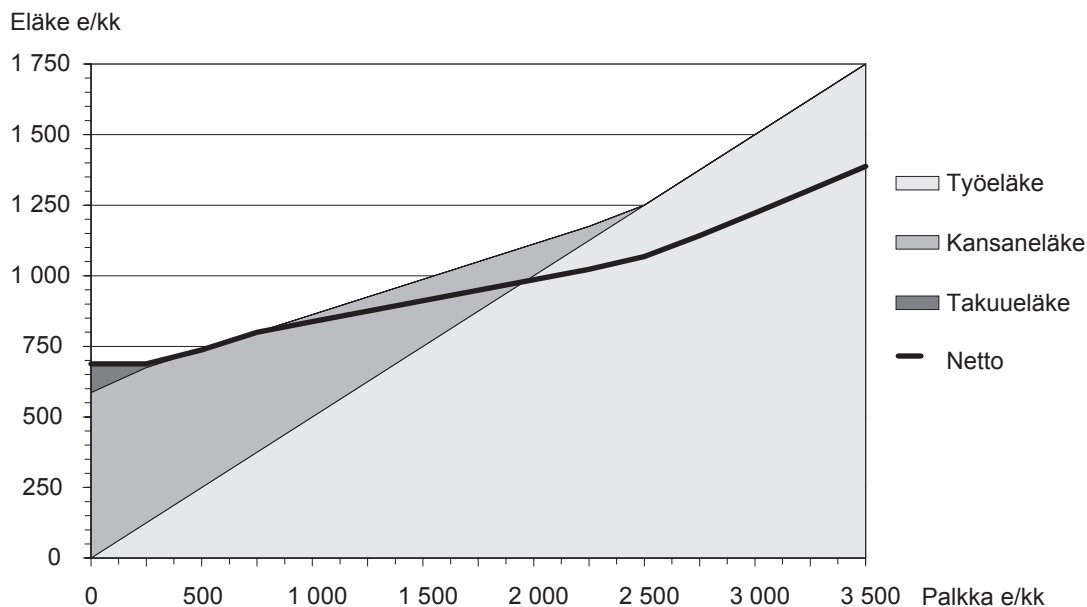
Kuten edellä on kuvattu, lakisääteinen eläketurva muodostuu työeläkkeestä ja asumiseen perustuvasta kansaneläkkeestä sekä takuueläkkeestä. Työtaturmassa tai liikenteessä loukkaantuneelle voidaan maksaa myös niin sanottuja SOLITA-eläkkeitä.

Työeläkkeen tarkoituksena on turvata työssäoloaikana saavutetun kulutustason kohtuullinen säilyminen eläkkeelle siirryttäessä ja eläkeaikana. Kansaneläkkeen ja takuueläkkeen tarkoituksena on taata vähimmäiseläke sellaiselle eläkkeensaajalle, jonka työeläke lyhyen työuran tai matalan ansiotason vuoksi jäänyt vähäiseksi tai jolla ei ole oikeutta työeläkkeeseen lainkaan.

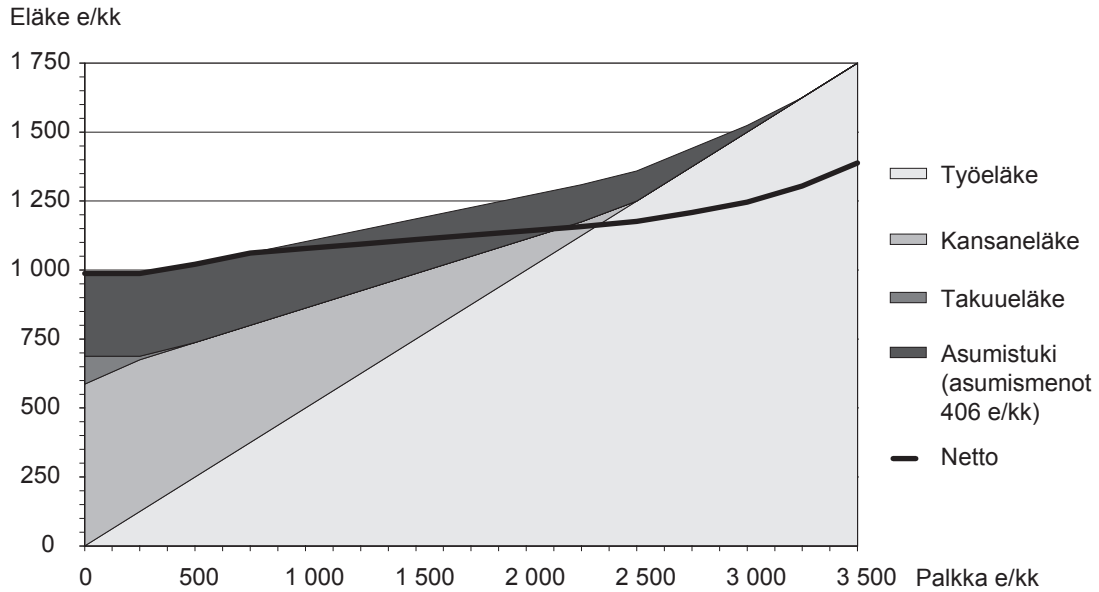
Kuviossa 4 on esitetty työeläkkeen, kansaneläkkeen sekä takuueläkkeen muodostama eläkkeensaajan kokonaiseläke työuran aikaisen palkan mukaan. Eläkkeensaajalle voidaan myöntää myös tulovähenteistä asumistukea, joka on kokonaiseläkkeen lisäksi mukana kuviossa 5. Asumistuki on laskettu olettaen, että asumiskustannukset ovat 406 e/kk (arvio keskimääräisistä asumiskustannuksista vuonna 2011). Eläkkeensaajien asumistukea sai vuoden 2010 lopussa reilut 179 000 henkilöä ja keskimääräinen asumistuki oli noin 180 euroa kuukaudessa.

Kuvioissa 4 ja 5 työeläke on 50 prosenttia palkasta ja kyseessä on yksinäinen eläkkeensaaja. Kansaneläke sekä takuueläke alkavat 65-vuotiaana. Kuvioissa ei ole otettu huomioon mahdollista 4,5 prosentin karttumaa tai muita työeläkkeen osia, joita kansaneläkkeessä ei oteta huomioon.

Kuvio 4. Kokonaiseläke vuonna 2011.

Kuvio 5. Työeläke, kansaneläke, takuueläke ja asumistuki vuonna 2011.

Seuraavilla esimerkeillä on kuvattu yksityisen puolen työntekijän työ-, kansan- ja takuueläkkeestä koostuvaa kokonaiseläkettä brutto- ja nettotasoisena.

Verotus on laskettu olettaen, että samaa kuukausituloa on saatu koko vuoden ajan. Verotuksessa kuntien tuloveroprosentiksi on oletettu keskimääräinen kunnallisveroprosentti 19,17 ja kirkollisveroprosentiksi keskimääräinen kirkollisveroprosentti 1,34. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu palkansaajalla on 1,19 prosenttia ja päivärahamaksu 0,82 prosenttia. Eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu on 1,36 prosenttia. Palkansaajan työeläkemaksuksi on oletettu yli 53-vuotiaan maksu 6,0 prosenttia.

Asumistuen laskennassa asumiskustannuksiksi on oletettu 406 e/kk (arvio asumistukea saavien keskimääräisestä asumiskustannuksesta vuonna 2011).

Esimerkki 1.

Taulukossa on esitetty tilanne, jossa vanhuuseläke alkaa 65-vuotiaana vuonna 2011. Kahdelta vuodelta ansaittu 4,5 prosentin karttuma ei vähennä kansaneläkettä. Esimerkissä oletetaan, että 63 ikävuoden täyttämiseen mennessä karttunut työeläke on 50 prosenttia palkkatasosta, ja myös 4,5 prosentin karttuma on laskettu tästä samasta palkkatasosta. Palkassa on otettu huomioon 53 vuotta täyttäneen työeläkemaksu. 4,5 prosentin karttuma on laskettu olettaen, että palkasta on jo vähennetty työntekijän eläkemaksu.

Yksin asuva eläkkeensaaja

Brutto- palkka (BP)	Netto- palkka (NP)	Työ- eläke	Työ- eläke 4,5 %	Kansan- eläke	Takuu- eläke	Kokonaiseläke					
						Brutto	% BP:sta	Netto	% NP:sta	+ asumis- tuki	% NP:sta
0	0	0	0	586	101	688	...	688	...	988	...
250	231	125	23	550	0	698	279	697	302	994	430
500	461	250	45	487	0	782	156	782	170	1050	228
750	671	375	68	425	0	868	116	841	125	1080	161
1000	871	500	90	362	0	952	95	891	102	1101	126
1250	1057	625	113	300	0	1038	83	942	89	1123	106
1500	1222	750	135	237	0	1122	75	992	81	1144	94
1750	1383	875	158	175	0	1208	69	1042	75	1166	84
2000	1546	1000	180	112	0	1292	65	1093	71	1187	77
2250	1699	1125	203	50	0	1378	61	1143	67	1209	71
2500	1838	1250	225	0	0	1475	59	1206	66	1238	67
2750	1976	1375	248	0	0	1623	59	1303	66	1303	66
3000	2112	1500	270	0	0	1770	59	1401	66	1401	66
3250	2247	1625	293	0	0	1918	59	1490	66	1490	66
3500	2381	1750	315	0	0	2065	59	1591	67	1591	67
3750	2507	1875	338	0	0	2213	59	1692	68	1692	68
4000	2633	2000	360	0	0	2360	59	1780	68	1780	68
4250	2759	2125	383	0	0	2508	59	1858	67	1858	67
4500	2885	2250	405	0	0	2655	59	1936	67	1936	67
4750	3011	2375	428	0	0	2803	59	2014	67	2014	67
5000	3137	2500	450	0	0	2950	59	2092	67	2092	67
5250	3263	2625	473	0	0	3098	59	2175	67	2175	67
5500	3389	2750	495	0	0	3245	59	2260	67	2260	67
5750	3515	2875	518	0	0	3393	59	2344	67	2344	67
6000	3641	3000	540	0	0	3540	59	2427	67	2427	67
7000	4082	3500	630	0	0	4130	59	2761	68	2761	68
8000	4510	4000	720	0	0	4720	59	3095	69	3095	69
9000	4957	4500	810	0	0	5310	59	3430	69	3430	69
10000	5404	5000	900	0	0	5900	59	3745	69	3745	69

Esimerkki 2.

Esimerkissä eläke alkaa vuonna 2011. Taulukko kuvaa 65 vuotta täyttävän henkilön vanhuuseläkettä, joka ei ole työskennellyt 63 ikävuoden täyttämisen jälkeen. Työeläke on kansaneläkkeen ja takuueläkkeen alkamishetken tasossa ja siinä ovat mukana ne osat, jotka kansaneläkettä määrittäessä otetaan huomioon. Kansaneläke ja takuueläke ovat varhentamattomia eläkkeitä 65-vuotiaana. Esimerkissä oletetaan, että työeläke on 50 prosenttia palkkatasosta.

Yksin asuva eläkkeensaaja

Brutto- palkka (BP)	Netto- palkka (NP)	Työ- eläke	Kansan- eläke	Takuu- eläke	Kokonaiseläke					
					Brutto	% BP:sta	Netto	% NP:sta	+ asumis- tuki	% NP:sta
0	0	0	586	101	688	...	688	...	988	...
250	231	125	550	13	688	275	688	298	988	428
500	461	250	487	0	737	147	737	160	1021	221
750	671	375	425	0	800	107	800	119	1062	158
1000	871	500	362	0	862	86	838	96	1079	124
1250	1057	625	300	0	925	74	875	83	1094	104
1500	1222	750	237	0	987	66	912	75	1110	91
1750	1383	875	175	0	1050	60	949	69	1126	81
2000	1546	1000	112	0	1112	56	986	64	1142	74
2250	1699	1125	50	0	1175	52	1023	60	1158	68
2500	1838	1250	0	0	1250	50	1068	58	1177	64
2750	1976	1375	0	0	1375	50	1142	58	1208	61
3000	2112	1500	0	0	1500	50	1222	58	1246	59
3250	2247	1625	0	0	1625	50	1305	58	1305	58
3500	2381	1750	0	0	1750	50	1388	58	1388	58
3750	2507	1875	0	0	1875	50	1465	58	1465	58
4000	2633	2000	0	0	2000	50	1546	59	1546	59
4250	2759	2125	0	0	2125	50	1632	59	1632	59
4500	2885	2250	0	0	2250	50	1718	60	1718	60
4750	3011	2375	0	0	2375	50	1788	59	1788	59
5000	3137	2500	0	0	2500	50	1854	59	1854	59
5250	3263	2625	0	0	2625	50	1920	59	1920	59
5500	3389	2750	0	0	2750	50	1986	59	1986	59
5750	3515	2875	0	0	2875	50	2052	58	2052	58
6000	3641	3000	0	0	3000	50	2119	58	2119	58
7000	4082	3500	0	0	3500	50	2405	59	2405	59
8000	4510	4000	0	0	4000	50	2688	60	2688	60
9000	4957	4500	0	0	4500	50	2971	60	2971	60
10000	5404	5000	0	0	5000	50	3254	60	3254	60

Esimerkki 3.

Esimerkissä eläke alkaa 63-vuotiaana vuonna 2011. Ennen 65 vuoden täyttämistä otettuun kansaneläkkeeseen tehdään 0,4 prosentin varhennusvähennys jokaista varhennuskuukautta kohti, joten kahdelta vuodelta vähennys on yhteensä 9,6 prosenttia. Työeläke on tarkistettu elinaikakertoimella.

Brutto- palkka (BP)	Netto- palkka (NP)	Työ- eläke	Kansan- eläke	Takuu- eläke	Kokonaiseläke					
					Brutto	% BP:sta	Netto	% NP:sta	+ asumis- tuki	% NP:sta
0	0	0	530	92	622	...	622	...	926	...
250	231	125	497	0	622	249	622	269	927	400
500	461	250	441	0	691	138	691	150	990	215
750	671	375	384	0	759	101	759	113	1035	154
1000	871	500	328	0	828	83	817	94	1070	123
1250	1057	625	271	0	896	72	858	81	1087	103
1500	1222	750	215	0	965	64	898	74	1104	90
1750	1383	875	158	0	1033	59	939	68	1122	81
2000	1546	1000	102	0	1102	55	980	63	1139	74
2250	1699	1125	45	0	1170	52	1020	60	1156	68
2500	1838	1250	0	0	1250	50	1068	58	1177	64
2750	1976	1375	0	0	1375	50	1142	58	1208	61
3000	2112	1500	0	0	1500	50	1222	58	1246	59
3250	2247	1625	0	0	1625	50	1305	58	1305	58
3500	2381	1750	0	0	1750	50	1388	58	1388	58
3750	2507	1875	0	0	1875	50	1465	58	1465	58
4000	2633	2000	0	0	2000	50	1546	59	1546	59
4250	2759	2125	0	0	2125	50	1632	59	1632	59
4500	2885	2250	0	0	2250	50	1718	60	1718	60
4750	3011	2375	0	0	2375	50	1788	59	1788	59
5000	3137	2500	0	0	2500	50	1854	59	1854	59
5250	3263	2625	0	0	2625	50	1920	59	1920	59
5500	3389	2750	0	0	2750	50	1986	59	1986	59
5750	3515	2875	0	0	2875	50	2052	58	2052	58
6000	3641	3000	0	0	3000	50	2119	58	2119	58
7000	4082	3500	0	0	3500	50	2405	59	2405	59
8000	4510	4000	0	0	4000	50	2688	60	2688	60
9000	4957	4500	0	0	4500	50	2971	60	2971	60
10000	5404	5000	0	0	5000	50	3254	60	3254	60

Esimerkki 4. Nettoeläkkeen muutos 2005–2011.

Taulukossa on oletettu, että eläke on alkanut vuonna 2005, jonka jälkeen kansaneläkettä on korotettu kansaneläkeindeksiin ja työeläkettä työeläkeindeksiin mukaan. Kansaneläkkeeseen on lisäksi tehty tasokorotukset vuosina 2005, 2006 ja 2008. Vuonna 2008 kuntaryhmäluokitukseen poistuttua toisessa kuntaryhmässä asuvien kansaneläke nousi ensimmäisen kuntaryhmän tasolle. Vuodelle 2010 kansaneläkeindeksi pysyi vuoden 2009 tasolla ja vuonna 2011 pienten eläkkeiden saajille alettiin maksaa takuueläkettä, joka on esimerkissä otettu huomioon.

Yksinäinen, 1. kuntaryhmässä asuva eläkkeensaaja

2005			Nettoeläke						Nettoeläkkeen muutos, %	
Työ-eläke/kk	Kansaneläke/kk	Nettoeläke/kk	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2005–2011	2010–2011
0	504	504	512	525	558	584	584	688	36,5	17,8
250	402	647	659	675	716	750	750	755	16,7	0,7
500	277	718	731	749	791	833	851	860	19,8	1,1
750	152	789	803	824	866	915	933	947	20,0	1,5
1000	27	859	875	897	944	1000	1016	1033	20,3	1,7
1250	0	978	998	1020	1081	1147	1152	1168	19,4	1,4
1500	0	1120	1149	1180	1256	1330	1336	1356	21,1	1,5
1750	0	1278	1308	1348	1432	1519	1514	1536	20,2	1,5
2000	0	1423	1458	1502	1595	1710	1705	1732	21,7	1,6
2250	0	1569	1609	1656	1727	1864	1852	1882	19,9	1,6
2500	0	1715	1760	1810	1859	2010	1999	2032	18,5	1,7
2750	0	1857	1907	1961	2014	2155	2153	2188	17,8	1,6
3000	0	1988	2044	2103	2160	2290	2311	2350	18,2	1,7
3250	0	2119	2180	2245	2307	2448	2469	2511	18,5	1,7
3500	0	2249	2317	2388	2454	2606	2628	2672	18,8	1,7
3750	0	2380	2454	2530	2601	2764	2786	2832	19,0	1,7
4000	0	2511	2590	2672	2748	2922	2944	2993	19,2	1,7

Lähteet

- HE 122/2010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle vuoden 2011 tuloveroasteikkolaiksi sekä laeiksi eräiden verolakien muuttamisesta. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2010/20100122>
- Kansaneläkelaitos. www.kela.fi
- Kansaneläkelaki 568/2007. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070568>
- Laki eläkkeensaajan asumistuesta 11.5.2007/571
<http://www.edilex.fi/kela/fi/lainsaadanto/20070571?toc=1>
- Laki takuueläkkeestä 20.8.2010/703. <http://www.edilex.fi/kela/fi/lainsaadanto/20100703>
- Laki vammaisetuuksista 570/2007. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070570>
- Suomen eläkejärjestelmä (2007) toim. Hietaniemi, Marjukka & Ritola, Suvi. Eläketurvakeskus.
<http://www.etk.fi/Page.aspx?Section=40896&Item=60248>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. www.stm.fi
- Työeläkelakipalvelu – ohjeistot. Eläketurvakeskus.
<http://tyoelakelakipalvelu.etk.fi/fi/soveltamisohje/>
- Verohallinto. www.vero.fi
- Verohallinnon päätös henkilökohtaisen pidätysprosentin laskentaperusteista palkkatuloa varten vuodelle 2011. Verohallinnon päätös Dnro 1192/31/2010, 5.1.2011. http://www.vero.fi/?article=9755&domain=VERO_MAIN&path=5,40,421&language=FIN
- Verohallinnon päätös henkilökohtaisen pidätysprosentin laskentaperusteista eläketä ja eläkkeensaajan palkkatuloa varten vuodelle 2011. Verohallinnon päätös Dnro 1191/31/2010, 5.1.2011. http://www.vero.fi/?article=9759&domain=VERO_MAIN&path=5,40,421&language=FIN
- Vuoden 2011 tuloveroasteikkolaki. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101409>

Liitteet

Liite 1. Verovähennykset ansiotuloverotuksessa

Ansiotulosta sekä valtion- että kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

Tulonhankkimismenot:

- Tulonhankkimisvähennys 620 euroa kaikille palkkatuloa saaville, kuitenkin enintään palkkatulon määrä
- Asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset 600 euroa ylittävältä osalta, kuitenkin enintään 7 000 euroa.
- Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut
- Muut tulonhankkimiskulut vain siltä osin kuin ne ylittävät edellä mainitun tulonhankkimisvähennyksen (mm. menot ammattikirjallisuudesta, työhuonekulut, työpukukustannukset)
- Moottorisaha- ja metsurivähennys

Puhtaasta ansiotulosta sekä valtion- että kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

Pakolliset vakuutusmaksut:

- Lakisääteinen palkansaajan eläkemaksu (alle 53-v. 4,7 % ja 53-v ja yli 6,0 %)
- Työttömyysvakuutusmaksu (0,6 %)
- Sairausvakuutuksen päivärahamaksu (0,82 %)

Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut

Eläkesäätiössä, eläkekassassa tai vakuutusyhtiössä kollektiivisesti järjestetystä lisäeläketurvasta verovelvollisen suorittamia maksuja 5 prosenttia palkasta, kuitenkin enintään 5 000 euroa vuodessa ja enintään työnantajan lisäeläketurvasta maksama määrä. Edellytyksenä on, että eläkettä aletaan vanhuuseläkkeenä maksaa aikaisintaan vakuutetun täytettyä 60 vuotta.

Veronmaksukykyyn alentumisvähennys

Harkinnanvarainen vähennys, joka annetaan, kun veronmaksukyky on olennaisesti alentunut esimerkiksi työttömyyden, sairauden tai elatusvelvollisuuden takia. Sairauden perusteella veronmaksukykyyn katsotaan alentuneen oleellisesti, jos henkilön ja hänen perheenjäsentensä yhteenlaskettujen sairauskulujen määrä on vähintään 700 euroa verovuonna ja samalla vähintään 10 prosenttia henkilön puhtaiden pääomatulojen ja ansiotulojen yhteismäärästä. Vähennys on enintään 1 400 euroa.

Puhtaasta ansiotulosta tehtävät vähennykset pelkästään valtionverotuksessa
Valtionverotuksen merityötulovähennys

Merityötulovähennys on 18 prosenttia merityötulosta, enintään 6 650 euroa.

Valtionverotuksen eläketulovähennys

Täyden eläketulovähennyksen määrä lasketaan siten, että luvulla 3,80 kerrotaan täyden kansaneläkkeen (yksinäinen) määrä, ja tästä vähennetään progressiivisen tuloveroasteikon alimman verotettavan tulon määrä ja jäännös pyöristetään seuraavaan täyteen kymmenen euron määrään. Eläketulovähennys ei voi olla eläketulon määrää suurempi. Vuonna 2011 eläketulovähennys on enintään 11 150 euroa tai tätä pienempi eläketulon määrä. Eläketulovähennystä pienennetään 44 prosentilla määrästä, jolla puhdas ansiotulo ylittää täyden eläketulovähennyksen määrän.

$$11\,150 - 0,44 \times (\text{puhtaat ansiotulot} - 11\,150)$$

Puhtaasta ansiotulosta tehtävät vähennykset pelkästään kunnallisverotuksessa

Kunnallisverotuksen eläketulovähennys

Täyden eläketulovähennyksen määrä lasketaan siten, että luvulla 1,37 kerrotaan täyden kansaneläkkeen määrä, ja tästä vähennetään 1 480 euroa ja jäännös pyöristetään seuraavaan täyteen kymmenen euron määrään. Eläketulovähennys ei voi olla eläketulon määrää suurempi. Eläketulovähennys on vuonna 2011 enintään 8 170 euroa tai tätä pienempi eläketulon määrä. Jos verovelvollisen puhdas ansiotulo ylittää täyden eläketulovähennyksen määrän, eläketulovähennystä pienennetään 55 prosentilla ylimenevän osan määrästä.

$$8\,170 - 0,55 \times (\text{puhdas ansiotulo} - 8\,170)$$

Kunnallisverotuksen invalidivähennys

Muusta puhtaasta ansiotulosta kuin eläketulosta vähennetään 440 euroa, kun haitta-aste on 100 prosenttia. Jos haitta-aste on pienempi, mutta kuitenkin vähintään 30 prosenttia, vähennyksenä myönnetään prosenttimäärän mukainen osuus 440 eurosta. Vähennys on kuitenkin vähintään sen suuruinen kuin mihin henkilöllä oli oikeus vuonna 1982.

Jos verovelvollinen on verovuonna saanut KELA:n työkyvyttömyyseläkettä, katsotaan hänen haitta-asteensa ilman eri selvitystä 100 prosentiksi, jos eläke on myönnetty täytenä, ja 50 prosentiksi, jos se on myönnetty osaeläkkeenä. Verovelvollinen säilyttää oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeen mukaiseen invalidivähennykseen senkin jälkeen, kun työkyvyttömyyseläke on muuttunut vanhuuseläkkeeksi.

Kunnallisverotuksen merityötulovähennys

30 prosenttia merityötulosta, enintään 11 350 euroa. Korotetaan 170 eurolla jokaista kuukautta kohden, jonka aikana alus ei käy Suomen satamassa tai rajojen sisäpuolella.

Opintorahavähennys

Enintään 2 600 euroa, kuitenkin enintään opintorahan määrä. Vähennystä pienennetään 50 prosentilla siitä määrästä, jolla puhtaan ansiotulon määrä ylittää vähennyksen täyden määrän.

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys

Ansiotulovähennys lasketaan veronalaisten palkkatulojen tai muusta toiselle suoritetusta työstä saatujen ansiotulojen sekä yhtymän osakkaan elinkeinotoiminnan tai maatalouden ansiotulo-osuuden perusteella, ei siis eläketuloista eikä työttömyyspäivärahoista.

Ansiotulovähennys on 51 prosenttia tulojen 2 500 euroa ylittävältä osalta tulojen 7 230 euron määrään saakka ja sen ylittävältä osalta 28 prosenttia. Vähennyksen enimmäismäärä on kuitenkin 3 570 euroa. Verovelvollisen puhtaan ansiotulon ylittäessä 14 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 4,5 prosentilla puhtaan ansiotulon 14 000 euroa ylittävältä osalta. Puhtaassa ansiotulossa on mukana myös mahdolliset eläke- ym. etuudet.

Ansiotulovähennys = $0,51 \times (\text{Ansiotulo} - 2\,500)$, 7 230 euron tuloihin aste + $0,28 \times (\text{Ansiotulo} - 7\,230)$ tulojen 7 230 euroa ylittävältä osalta,
enintään 3 570

Kun puhdas ansiotulo > 14 000 euroa:

Ansiotulovähennys – $0,045 \times (\text{Puhdas ansiotulo} - 14\,000)$

Perusvähennys

Perusvähennys lasketaan puhtaasta ansiotulosta, josta on vähennetty kunnallisverotuksessa myönnettävät vähennykset. Jos puhdas ansiotulo edellä mainittujen vähennysten jälkeen ei ole yli 2 250 euroa, on siitä vähennettävä tämän tulon määrä. Jos puhtaan ansiotulon määrä ylittää täyden perusvähennyksen määrän, vähennystä pienennetään 20 prosentilla yli menevän tulon määrästä.

$2\,250 - 0,2 \times (\text{puhdas ansiotulo} - 2\,250)$

Valtionverosta tehtävät vähennykset**Valtionverotuksen työtulovähennys**

Valtionverotuksen työtulovähennys lasketaan samojen ansiotulojen perusteella kuin kunnallisverotuksen ansiotulovähennys. Työtulovähennys on 5,9 prosenttia ansiotulojen 2 500 euroa ylittävästä osasta. Vähennyksen enimmäismäärä on 740 euroa. Verovelvollisen puhtaan tulon ylittäessä 33 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 1,2 prosentilla puhtaan ansiotulon 33 000 euroa ylittävältä osalta. Vähennys tehdään ennen alijäämähyvitystä ja erityistä alijäämähyvitystä. Jos valtion tulovero ei riitä vähennyksen tekemiseen, vähennys tehdään kunnallisverosta, sairaanhoitomaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa.

Kun puhdas ansiotulo < 33 000 euroa:

$0,059 \times (\text{Ansiotulo} - 2\,500)$

Kun puhdas ansiotulo > 33 000 euroa:

$0,059 \times (\text{Ansiotulo} - 2500) - 0,012 \times (\text{Puhdas ansiotulo} - 33\,000)$

Valtionverotuksen invalidivähennys

Invalidivähennys lasketaan kertomalla 115 euroa invaliditeettiprosentilla (30–100 prosenttia). Jos verovelvollinen on verovuonna saanut pakolliseen eläketurvaan perustuvaa työkyvyttömyyseläkettä, katsotaan hänen haitta-asteensa ilman eri selvitystä 100 prosentiksi, jos eläke on myönnetty täytenä, ja 50 prosentiksi, jos se on myönnetty osaeläkkeenä. Verovelvollinen säilyttää oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeen mukaiseen invalidivähennykseen senkin jälkeen, kun työkyvyttömyyseläke on muuttunut vanhuuseläkkeeksi.

Elatusvelvollisuusvähennys

Elatusvelvollisuusvähennys on 1/8 maksetun elatusavun määrästä, enintään 80 e/lapsi.

Kotitalousvähennys

Kotitalousvähennyksen enimmäismäärä on 3 000 euroa. Verovelvollinen saa vähentää koti-talous-, hoiva- tai hoitotyöstä sekä asunnon tai vapaa-ajan asunnon kunnossapito- tai perus-parannustyöstä maksamansa työnantajan sosiaaliturvamaksun, pakollisen työeläkemaksun, tapaturma-, ryhmähenki- ja työttömyysvakuutusmaksut (ei kuitenkaan työntekijän osuutta) ja lisäksi 30 prosenttia maksamastaan palkasta. Ennakkoperintärekisterissä olevan työkorva-uksesta on mahdollista vähentää 60 prosenttia. Omavastuu on 100 euroa. Vähennys tehdään ensisijaisesti valtion verosta ja jos se ei riitä, myös kunnallisverosta, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa. Vähennys voidaan siirtää vähennettäväksi myös puolison verotuksessa, jos oma valtionvero ei riitä vähennyksen teke-miseen. Ansiotulosta menevästä verosta vähennys tehdään muiden vähennysten jälkeen ennen alijäämähyvitystä.

Alijäämähyvitys

Jos pääomatuloja ei ole tai niitä on vähemmän kuin pääomatuloon kohdistuvia vähennyskel-poisia menoja, syntyy alijäämä. Pääomatuloveroprosentin (28 %) mukainen osuus alijäämästä voidaan vähentää ansiotuloverosta. Alijäämähyvityksen enimmäismäärä on 1 400 euroa. Lap-sikorotus enimmäismäärään on 400 euroa, kahdesta tai useammasta lapsesta korotus on 800 euroa. Ensiasunnon koroista voidaan vähentää alijäämähyvityksenä kuitenkin 30 prosenttia.

Erityinen alijäämähyvitys

Pääomatulolajin alijäämää voi syntyä myös pääomatuloista vähennettävien vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen perusteella. Jos vähennyskelpoisten vakuutusmaksujen yhteismäärä on suurempi kuin veronalaisten pääomatulojen yhteismäärä, 28 prosenttia yli menevästä osasta vähennetään ansiotulon verosta. Erityisen alijäämähyvityksen määrä ei sisälly alijäämähyvi-tyksen enimmäismäärän laskentaan.

Liite 2. Veroperusteita ja sosiaalivakuutusmaksuja

Liitetaulukko 1. Kunnallisverotuksen ja valtionverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä 1990–2011, euroa.

	Kunnallisverotuksen eläketulovähennys		Valtionverotuksen eläketulovähennys
	Yksinäinen	Puoliso	
1990	4 692,44	3 733,77	3 528,7
1991	4 995,18	4 204,70	3 767,4
1992	5 197,01	4 372,89	4 087,0
1993	5 382,01	4 541,07	4 389,7
1994	5 382,01	4 541,07	4 221,5
1995	5 516,56	4 641,99	4 255,2
1996	5 533,38	4 658,81	4 120,6
1997	5 567,02	4 709,26	3 851,5
1998	5 684,75	4 810,17	3 885,1
1999	5 785,66	4 894,27	3 868,3
2000	5 869,76	4 961,54	3 902,0
2001	6 273,41	5 331,56	1 463,2
2002	6 540,00	5 580,00	1 500,0
2003	6 640,00	5 660,00	1 550,0
2004	6 690,00	5 710,00	1 530,0
2005	6 810,00	5 830,00	1 430,0
2006	6 950,00	5 960,00	1 460,0
2007	7 150,00	6 140,00	1 590,0
2008	7 710,00	6 670,00	11 060,0
2009	8 130,00	8 130,00	12 490,0
2010	8 130,00	8 130,00	11 300,0
2011	8 170,00	8 170,00	11 150,0

Liitetaulukko 2. Valtion tuloveroasteikon alaraja 1990–2011.

	euroa
1990	6 391
1991	6 728
1992	6 728
1993	6 728
1994	6 896
1995	7 064
1996	7 232
1997	7 568
1998	7 737
1999	7 905
2000	8 006
2001	11 100
2002	11 500
2003	11 600
2004	11 700
2005	12 000
2006	12 200
2007	12 400
2008	12 600
2009	13 100
2010	15 200
2011	15 600

Liitetaulukko 3. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti ja kirkollisveroprosentti 1991–2011.

	Keskim. kunnallisvero-%	Keskim. kirkollisvero-%
1991	16,62	1,28
1992	16,88	1,28
1993	17,20	1,3
1994	17,52	1,3
1995	17,53	1,3
1996	17,51	1,3
1997	17,43	1,3
1998	17,54	1,3
1999	17,62	1,3
2000	17,67	1,3
2001	17,67	1,3
2002	17,78	1,3
2003	18,03	1,3
2004	18,12	1,3
2005	18,29	1,33
2006	18,40	1,33
2007	18,46	1,33
2008	18,55	1,33
2009	18,59	1,32
2010	18,98	1,33
2011	19,17	1,34

Liitetaulukko 4. Eläkkeensaajan ja palkansaajan kansaneläkevakuutusmaksu ja sairausvakuutusmaksu 1990–2011.

	Kansaneläkevakuutusmaksu		Sairausvakuutusmaksu (2006 alkaen sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu)			Sairausvakuutuksen päiväraha- maksu
	Eläkkeen- saaja	Palkansaaja	Eläkkeen- saaja	Palkansaaja	Korotus yli 80 000 mk osalta	Palkansaaja
1990	0	1,55	1,7	1,7		
1991	0	1,55	1,7	1,7	1	
1992	3,05	3,05	2,2	2,2	1,5	
1993	2,80	1,80	3,9	1,9	1,5	
1994	2,55	1,55	4,9	1,9	1,9	
1995	1,55	0,55	4,9	1,9	1,9	
1996			4,9	1,9	1,45	
1997			4,9	1,9	0,45	
1998			4,2	1,5	0,45	
1999			3,9	1,5		
2000			3,2	1,5		
2001			2,7	1,5		
2002			1,9	1,5		
2003			1,5	1,5		
2004			1,5	1,5		
2005			1,5	1,5		
2006			1,5	1,33		0,77
2007			1,45	1,28		0,75
2008			1,41	1,24		0,67
2009			1,45	1,28		0,70
2010			1,64	1,47		0,93
2011			1,36	1,19		0,82

Liitetaulukko 5. Palkansaajan työeläkemaksu ja työttömyysvakuutusmaksu 1993–2011.

	Palkansaajan työeläkemaksu, %		Työttömyysvakuutusmaksu, %
	alle 53-v	53→	
1993	3,0		0,20
1994	3,0		1,87
1995	4,0		1,87
1996	4,3		1,50
1997	4,5		1,50
1998	4,7		1,40
1999	4,7		1,35
2000	4,7		1,00
2001	4,5		0,70
2002	4,4		0,40
2003	4,6		0,20
2004	4,6		0,25
2005	4,6	5,8	0,50
2006	4,3	5,4	0,58
2007	4,3	5,4	0,58
2008	4,1	5,2	0,34
2009	4,3	5,4	0,20
2010	4,5	5,7	0,40
2011	4,7	6,0	0,60

Liitetaulukko 6. Kansaneläkeindeksi, TEL-puoliväli-indeksi, työeläkeindeksi ja palkkakerroin 1990–2011.

	Kansaneläkeindeksi		TEL-puoliväliindeksi (50/50)		Työeläkeindeksi (20/80)		Palkkakerroin	
	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%
1990	1045	7,1	1481	6,8				
1991	1104	5,6	1595	7,7				
1992	1139	3,2	1682	5,5				
1993	1170	2,7	1688	0,4				
1994	1170	0,0	1688	0,0				
1995	1192	1,9	1712	1,4	1712			
1996	1195	0,3	1760	2,8	1737	1,5		
1997	1202	0,6	1791	1,8	1754	1,0		
1998	1223	1,7	1825	1,9	1783	1,7		
1999	1239	1,3	1868	2,4	1812	1,6		
2000	1253	1,1	1903	1,9	1838	1,4		
2001	1302	3,9	1981	4,1	1912	4,0		
2002	1333	2,4	2054	3,7	1968	2,9		
2003	1349	1,2	2103	2,4	2002	1,7		
2004	1357	0,6	2151	2,3	2028	1,3	1,000	
2005	1362	0,4	2191	1,9	2047	0,9	1,028	2,8
2006	1377	1,1	2246	2,5	2081	1,7	1,063	3,4
2007	1401	1,7	2311	2,9	2127	2,2	1,100	3,5
2008	1436	2,5	2363	2,3	2178	2,4	1,124	2,2
2009	1502	4,6	2494	5,5	2286	5,0	1,192	6,0
2010	1502	0,0	2538	1,76	2292	0,26	1,231	3,27
2011	1508	0,4	2578	1,57	2323	1,35	1,253	1,78

Liitetaulukko 7. Täyden kansaneläkkeen määrä, ansaintarajat ja kansaneläkkeen tasokorotukset 1990–2011.

	Täysi kansaneläke	Tulo (euroa/vuosi), jolla saa		Tasokorotus
		Täyden kansaneläkkeen	Pienimmän kansaneläkkeen	
1990	372,36	428,90		
1991	393,39	454,10		
1992	405,84	467,60		
1993	416,94	481,00		
1994	416,94	481,00		
1995	424,84	489,40		
1996	425,85	491,10	8 907,20	
1997	428,37	494,50	10 533,60	
1998	435,77	502,90	10 718,60	
1999	441,49	509,60	10 858,20	
2000	446,54	514,70	10 979,30	
2001	464,03	534,80	11 409,90	12,28 €/kk
2002	487,60	549	11 987	
2003	493,45	555	12 130	
2004	496,38	559	12 203	
2005	505,24	561	12 247	n. 7 €/kk
2006	515,86	567	12 553	5 €/kk
2007	524,85	577	12 895	
2008	558,46	591	13 851	20 €/kk
2009	584,13	618	14 488	
2010	584,13	618	14 488	
2011	586,46	621	14 546	

Taulukossa esitetyt luvut pätevät kalliimmassa (I) kuntaryhmässä asuvalle yksinäiselle henkilölle. Vuonna 1996 kansaneläke muuttui kokonaan eläketulovähenteiseksi. Tätä ennen kansaneläkkeessä oli kaikille maksettava pohjaosa ja eläketulovähenteinen lisäosa

Liitetaulukko 8. Täysi takuueläke ja vähimmäiseläke 2011.

2011	Täysi takuueläke		Vähimmäiseläke
	Yksin asuva	Parisuhteessa	
	101,28	167,55	687,74

Taulukossa esitetyt täydet takuueläkemäärät ovat täyttä kansaneläkettä saavien takuueläkemäärät.

Eläketurvakeskuksen ajankohtaiskatsaukset vuonna 2011

1/2011 Kokonaiseläke 2011. Työeläke, kansaneläke ja verotus

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 010 7511

Faksi (09) 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Tfn 010 7511

Fax (09) 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS

Finland

Tel. +358 10 7511

Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi